

RÖVŞƏN YERFİ

YERFİ
SİLSİLƏSİ
(kiçik esselər)

BAKI - 2018

***Bu kitab unudulmaz kitab təbliğatçısı, Bakı
Kitab Klubunun yaradıcısı mərhum Elxan
Rzayevin xatirəsinə həsr olunur.***

Rövşən Yerfi
YERFİ SİLSİLƏSİ
(kiçik esselər)

KitabKlubu.org, 2018, 120 səh.

*(Üz qabığındakı şəkil xalq rəssamı Maral
Rəhmanzadənin 1967-ci ildə çəkdiyi "Yerfi" rəsidir.)*

Azərbaycan nəsrində ilk olaraq, xidmət əməkdaşı kimi məhbəs romanı ("Üzdənirəq ada" (2003)), məhbəs pyesi ("Sanitarlar" (2017)), qadın cəza evi haqqında povest ("Qadın düşərgəsi" (2006)), pyes ("Həbsxana bənövşəsi"(2013)) və HIV təhlükəsi barədə hekayə ("HIV qasırğası"(2007)) yazmış Rövşən Yerfinin bu kitabı düşünməyi sevənlər üçündür.

Kitaba müxtəlif mövzularda yazılan 51 kiçik esse, 21 mənsur şeir və bir neçə şeir toplanıb.

© Rövşən Yerfi

KİÇİK ESSELƏR

AZADLIQ EŞQİ, YOXSƏ İLAHİ SEVGİSİ?!

Sevmək insanın ən ali hisslərindən biridir. Dünyaya gələndən, ağılınız kəsəndən hər birimizə saysız-hesabsız sevgi tələq olunur. Anaya-ataya sevgi, Vətənə sevgi, bizi əhatə edən təbiətə və cəmiyyətə müxtəlif yanaşma tərzində qəlbimizə sevgilər aşılayırıq. Və bəzən bu sevgi hissi nəhayət bir əks cinsin nümayəndəsinə qarşı münasibətdə ülviləşir, zirvə həddinə çatır. Amma, acınacaqlısı odur ki, köksümüz məhəbbətdən aşib-daşsa da, nədənsə çağlayan sevginin mənbəyini, bütün yaranmışların yaradıcısını unuduruq. İnsanın qəlbində cəmi sevgilərin ən yüksəyi, ən gözəli olan İlahi, Tanrı sevgisi olmadan necə yaşamaq olar? Məgər atanı, ananı, vətəni bizə O seçməyibmi? Zövq aldığımız hər bir neməti o yaratmayıbmı? Mövcudluğumuz, hər anımız, gəlib-gədən nəfəsimiz Ondan asılı deyilmə? Bəs niyə onda yalnız yaşlaşanda, itkilərimiz çoxalanda Tanrını xatırlamağa, düşünməyə, sevməyə başlayırıq?

Əslində, O, anadan da, Vətəndən də, hamıdan ən böyük sevgiyə layiqdir. Ürəyində sonsuz Tanrı sevgisi olan insan – insanların ən ləyaqətli, xoşbəxt olmaya bilməz. Çünki Yaradanına bəslədiyi bu sevgi elə bir ali, ülvə hisslər, şirin duyğulardır ki, onu ürəkdən duyanda həmin an özünü dünyanın ən bəxtəvəri sayırsan. Yazıq o kəslərə ki, ömründə belə anları yaşamasın...

Həyatda hər zaman Xeyir və Şərin bitib tükənməyən əbədi mübarizəsi gedir. Bu mübarizədə üstünlüyü Xeyir ələ alanda tərəqqi və inkişaf yaranır. Əslində isə gedən mübarizənin əsas qayəsi, hərəkətverici qüvvəsi insanla şeytan arasındakı ideya çəkişməsidir. İnsanı da, şeytanı da Tanrı yaradıb. Hər ikisinin yaranışının başlıca mahiyyəti Yaradana itaət və xidmətdir. Şeytanla insanın əməlləri fərqli olsa da, Tanrının qulları olaraq, eyni zamanda Yaradana qulluqda bulunurlar. Şeytan azad deyil, insana isə azad yaşamaq şansı verilib. Dünyanı dərk etdiyi andan fəvqəl azadlığı üçün çarpışan insan özünü həmişə iki əziz duyğunun cazibəsində hiss edib: həyatın ən şirin neməti olan azadlıq və Tanrı sevgisi. Hansı daha əzizdir? Tanrıya qul olmaq, yoxsa azadlıq?

İnsanlara azadlıq verən Tanrı nədənsə torpaqdan yaratdığı məxluqunun etibarına əzəl gündən arxayın olmayıb. İnsanın «çiy süd» əmməsinə görəmi? İnanmadığından elə bil onları yoxlamaq üçün Şeytandan onlara qarşı “lakmus” kağızı kimi istifadə edir. Şeytan Tanrının təlimatlanmış “komissarı” tək sevgisində iradəsi zəif olanları, nəfsi-niyyəti təmiz olmayanları aşkarlayır və Tanrıya sevimli bəndələrini tanımasına, seçilməsinə kömək etmiş olur.

Adətən belə deyirlər: yaxşı insanlar dünyanın naxışdır. Onlarsız həyatda yaşamaq cəhənnəm əzabına dönərdi, dünya pislərin əlində məhv olub gedərdi. Yaxşılıarı Tanrı da sevir. Pislərin arasında əziyyət çəkdiyini,

qiymətləndirilmədiyini görüb yaşıdlarından tez mədiyatın əzablarından qurtarıb dərgahına aparır.

Pis adamlar üçünsə deyirik: ...Şeytan onu yoldan çıxarıb, ağlını alıb. Lakin onları Tanrı sevməsə də nifrət də etmir. Gərəkli bəndəsi kimi diqqətini də əsirgəmir. Lazım gələrsə qayğısını da çəkir. Əslində düz də edir. Pisləri heç də əbəs yerə yox, lazım bilib yaradıb.

Əgər dünya hamılıqla yaxşılardan ibarət olsaydı, onda ədalət istəyib Tanrıya kim yalvarardı, səcdə edərdi? Hakimiyyətini adiləşdirib, sadə məmura çevrilmək Tanrıya heç vaxt sərf eləməzdi. Məgər şeytandan elə bu məqsədlə istifadə etmirmi? Bax, məhz ona görə də Xeyirlə Şərin mübarizəsi adlanan bu "taktika" dünya durduqca davam edəcək. Və şübhəsiz Tanrı bu minvalla Qiyamət gününədək hakimiyyətini qoruyub saxlamaq üçün şeytanın xidmətindən həmişə faydalanacaq.

Görəsən, O, yaratdıqlarından hansını daha çox sevir: Şeytanı, ya İnsanı?!

Ulu Tanrı dünyaya gətirəndən sonra böyüyüb kəmilləşdikcə insanın qarşısına məchulu olan "həyat tənliyi" qoyur. İnsan isə bütün ömrünü o məchulu, sirri tapmağa sərf edir. Hələ ümidini itirməyib, fərqli bir nəticə toplamağa çalışsa da dünya yaranandan bəri həmin məchulun cavabı – sonda məlum olur ki, sıfıra, heçə bərabərdir...

Dünyanın faniliyini dərk edən insanın bu mütləq həqiqət qarşısında acizliyini etiraf etməyə hünəri çatmır, qüruruna sığışıra bilmir...

Tanrısına ağıl üçün yalvaran insanı nə vaxtsa görmüsünüzmü? Var-dövlət, sağlamlıq, baxt istəyən insan nədən ağılı unudur, ağıla ehtiyac duymur? Niyə Tanrı insanı ağılından razı, müştəbeh yaradıb? Naşükür və acgöz olması üçün mü?!

Ey müqəddəs Tanrım, mənə hər zaman ağıl ver. Mən naşükür və acgöz olmaq istəmirəm!..

İnsan yaşa dolduqca, illəri bir-bir yola saldıqca nəyə sevinir, hara tələsir? Tanrıya qovuşma anının yaxınlaşmasını mı?!

Görünür insan həyatının ən son nəticəsi, məğzi də bu imiş: fəvqəl azadlığına nail olmayan insanın ruhu öz qəfəsindən azad olub, azadlığını Tanrıya qovuşmasında tapır!.. Kim bilir, bəlkə də bu qovuşma azadlığın ən böyük təntənəsidir!

Yəqin ömrümüz boyu harada yerləşməyimizdən asılı olmayaraq sıxılıb darıxaraq daralmağımız, özümüzə yer tapmamağımızın səbəbi də öz dar dünyasına sığışmayan ruhumuzun əbədiyyət azadlığı, Tanrı dərghahı üçün çəkdiyi iztirabdan imiş...

2006

İNSAN...

Şübhə yoxdur ki, sayı bilinməyən qalaktikalar, o cümlədən bizim dünya – hüdudu olmayan məkana və zamana sığmayan nəhəng fəvqələnerji ümmanında

üzür. Bütün canlılar və cansızlar, yerin tərkindən göylərədək, yaranışından məhvinədək o enerjinin birbaşa təsiri və ya daxili qanunauyğunluqları ilə tənzimlənilir. Biz insanlar Tanrının mələkləri hesab etdiyimiz – gözlə görmədiyimiz, hiss edə bilmədiyimiz miqdarı, sayı sonsuz, müxtəlif ölçülü qüvvə tezlikləri ilə dolu dalğalar selində yaşayırıq. Bir həqiqətdir ki, həmin enerjinin bir damlası olan ruhumuz o dalğalardan aldığı impulslarla bizi düşündürür və daim idarə edir. İnsan oğlunun dərk etməyə qadir olmadığı bu elm Tanrının elmi adlanır. Tanrı heç razı olarmı ki, qulu Onun elmini bilsin?

Tanrının ucsuz-bucaqsız böyük kainatı, əmrlərini sözsüz, şərtsiz itaətlə yerinə yetirən saysız hesabsız mələkləri, cinləri ola-ola “faily-muxtar” sayılan insanı görən, o müqəddəs, hansı zərurətdən yaradıb?

Bu qərara gələndə mələklərin sarsılmayan sədaqətindən, dəyişilməyən itaətindən yorulmuşdu, olmaya? Yoxsa hər şeyin qədərində olmasından usanmışdı? Darıxıbmuş yekrənglikdən, eynilikdən, təyinatlı, üzüyola mələklərindən. Bəlkə də təzadlı müxtəliflik, rəngarənglik düşübmüş könlünə. Xislətində hərislik, nanəciblik, naşükürlük daşıyan, qadağalara məhəl qoymayan, qaydasızlığı azadlıq sayan, günahını anlayanda tövbə edən, yalvaran qulunun olmasını istəyibmiş yəqin. Bax, onda Tanrı insanı yaradıb!

Bilə-bilə pisləri, yaramazları, acgözləri, şərəfsizləri paylayıb yaxşılardan ətrafına. Lazım bilməmişdi hamısı yaxşı olsun, Yaradanını tanısin. Çünki onları insan ya-

ratmışdı, mələk yox! Ruhu daim maddiyatın məngənə-
sində sıxılan, əzablarla sınınan insan...

Ona belə gərək idi. Külli aləmin düzənini apan
fövqəlüvvə nə etdiyini yaxşı bilirdi...

04.2008

ADİ RUH

Mən bir adi ruham. Bir qəfəsə qoyulub, bir müddət,
bir zamanın daxilində bu dünyada bir sadələvh qona-
ğam. Bir gün, bir an vaxtım çatanda, qoyub qiyafəmi
gedəcəyəm Yer üzündən. Məsləhət olarsa, yenidən baş-
qa görkəmdə, bir ayrı məkanda, bir ayrı zamanda Yerə
qayıdacağam. Ya da çəkilib öz guşəmə dünyanın sonu-
nu gözləyəcəyəm.

Mən bir adi ruham. Milyardlardan biriyəm. Tanrı
nə üçün yaradıb məni? Birdən olmasaydım bu fani
dünya nə itirəcəkdi? Yəqin Yaradanıma gərək imişəm!
Ömrümü mənasızlaşdırdı, anlamamazlıq dərdi...

Mən bir adi ruham. Adidən adi. Nə sönməzəm, nə
itməzəm, nə bitməzəm!

Qərinələrdən gəlmişəm. Ulu qüvvənin saf niyyətli,
ışıqlı bir zərrəsiyəm. Həmişə varam, Tanrının varlığı
qədər əbədiyəm.

Mən sadəcə adi ruham... Daim darıxan, qayıdış
vaxtını, qovuşma anını gözləyən adi ruh...

06. 2008

TƏNHA

Tənhalığıny duyan yaradıcı dostlarıma ithaf edirəm...

Onu həyatda kimsə sevirdimi?..

Həmişə bu sual ürəyini sıxırdı. Düşünürdü, heç kim... Kimsəyə gərək deyildi. Ona görə də daim özünü dünyada tək, kimsəsiz, tənha sayırdı. Başqa insanlar adətən Tanrını tək sanırdılar, insanın təkliyinə isə ayrı nəzərlə yanaşırdılar. Onun aləmində o da tək idi. Tam əmin idi ki, dünyanın bu zamanında, bu adda, bu şəkildə, bu taledə – heç yerdə onun təkrarı, ikincisi yoxdu. Oxşarı, bənzəri ola bilərdi, ancaq eynisi yox... Ola bilməzdi! Onun barmaqlarındakı izlərdən kimdəsə eynisi ola bilərdimi?..

O da Tanrı kimi tək idi. Üstəlik həm də tənha... Tanrının doğmaları, yaxınları olmasa da, əlində sonu bilinməyən kainatı, ildən-ilə törəyib artan bəndələri vardı. Onun kimi yalqızı vardımı?!

Dünyanı anlamağa başlayanda tənhalığın daşını atmaq üçün eşqə düşdü. Sevdidi. Evləndi. Yaşlandıqca düşündü: görün doğrudanmı seçdiyi, sevdidiyi qadını da onu sevirdi?

İlk vaxtlar hiss etməsə də, sonralar başa düşdü ki, həyat yoldaşı əslində onu yox, özünü sevirdi. Onu da özünə görə sevirdi. Nə yaxşı ki, şeytan başqa qadın qiya-fəsində onun qəlbinə yol tapa bilməmişdi. Tapan günü sevimli qadını dönüb barışmaz düşməni olacaqdı...

Hiss edirdi ki, qardaşları, bacıları, qohumları, dost-tanışları, hamısı adamı əsasən öz xeyirlərinə görə istəyirlər, salam verirdilər. Nə vaxt birinə ziyanlığın dəysə idi, səni görməyə gözləri olmayacaqdı. Böyük qardaş onu ən çox qulluğa göndərmək üçün sevirdi. Kiçik qardaşı ömür boyu qayğı, kömək ummağa, işi çətinliyə düşəndə isə özü geri çəkilib, onu irəli vermək üçün sevirdi. Bacıları da vaxtlı vaxtında mollaya gedib, onun əlini üstlərindən çəkməməsinə görə yoldaşının dilini-ağzını bağlamaq üçün dua yazdırırdılar.

Atası isə daim onu danlamaq, ata olmasını xatırladı, övlad borcunu tələb etmək üçün sevirdi. Uşaqları da sevmirdi onu. Ancaq pula ehtiyacları olandan-olana yadlarına düşürdü.

Ailənin istər içi, istərsə də çölü, fərqi yox idi. Bir az çox, bir az az, hamısı daxilən bir-birinə oxşayırdı. Fikirləşdikcə heyrətlənirdi: Bu dünya, bu insanlar necə də riyakar idilər. Saxtalıq mənəviyyatı iflic etmişdi. Hərə ilk növbədə özünü, öz xeyrini güdüdü... Öz xeyirlərini yaratmaq, qorumaq, artırmaq naminə bir-birindən alət, vasitə kimi istifadə etməyə çalışırdılar. Kimsə yox idi, onu heç nəsiz, təmənnasız istəsin, sevsin. Təkcə anası belə sevə bilərdi. O da erkən bu mənfur dünyanın üzündən canını qurtarıb getməsəydi...

Heç Tanrı da onu dünyada boş yerə, məqsədsiz, istifadəsiz saxlamırdı. O da bəndələrinə oxşayırdı, qara qaşına aşıq olmamışdı. Bir gün alnına yazılan yazı bitəndə, cismini gərəksiz əşya kimi torpağa basdırdıb, ru-

hunu alıb aparacaqdı. Yəqin, yalnız o zaman Tanrının zərrəsinə çevrilib tənhalıqdan qurtulacaqdı.

Bəs o özü kimi isə təmənnəsiz sevirdimi?! Ömrünü, canını istəsələr, kiməsə qurban verərdimi? Bu çətin sualların cavabını tapmaq asan deyildi. Cavab axtardıqca dəhşətə gəlirdi: Həyat eybəcər, acı olduğu qədər də gözəl və şirin idi. Belə bir müdhiş seçim anında Tanrının müdaxiləsi olmazsa, öz ağılı, istəyi ilə heç kimə özünü fəda etməzdi. Çünki o da insan idi! Əti, qanı, xisləti onlar – ətrafındakılar kimi olan, onlardan elə də ciddi fərqlənməyən varlıq! Lakin, sadəcə qəlbini Tanrıdan ayırı düşən, tənha güman edən insan...

Əzablıydı, ağır idi dünyada tənha yaşamaq. Özlərini sevənlər arasında, kimsəni sevmədən yaşamaq məşəqqətli idi. Məcbur idi qanuniləşmiş, həyat norması olmuş ikiüzlülüyə alışmağa, ikili həyat sürməyə. Xaricdən o, xoşbəxt görünürdü. Guya hər şey qaydasında idi. Dünyanın saxtalıqlarını duyan daxili isə tənha idi. Niyə belə idi?! Niyə Tanrı onu belə yaratmışdı? Bu idi mi yaşamaq? Bu idimi ona verilən həyat? Anlaya bilmirdi... Bəlkə də elə bu anlamaq, həyatı, dünyanı hamıdan fərqli tərzdə dərk etmək istəyi, eşqi idi onu yaşadandı! İnanırdı ki, heç nə olmasa da, təkcə bu eşq onu Tanrının məsləhət bildiyi an tənhalığın cazibəsindən ayıracaqdı...

Amma hələ ki, o, tənha idi... Bəzən ətrafından, dünyanın səksəkəsindən bezib, yorulub sakit bir yerdə tənhalığına qapılıb dincəlmək istəyirdi. Yaxın, uzaq insanlardan kənarlaşıb, aralanıb qaçırdı kimsəsizliyə. "İşim

var” bəhanəsiylə otağının qapısını bərk-bərk bağlayıb, saatlarla tənhalığının keşiyini çəkirdi. Yalnız bir halda – ürəyəyatımlı, həzin musiqini eşidəndə özünü unudurdu. Elə bil nəşələnib tərki-dünya olurdu. Kənardan belə hərəkətlərini görənlər onu anormal, kimlərsə “ağıllı dəli” sayırdılar. Nə hesab edirlər etsinlər, o, tənhalığını dəyişməyəcək, atmayacaqdı!..

İllər keçdikcə, yaş ötdükcə əzizləri, yaxınları bir-bir dünyadan köçdükcə, onun xətrini istəyənlərin, eyni zamanda istədiklərinin sayı azalır, tənhalığı rəsmiləşirdi...

Tanrı onun ağılı kəsəndən bəri hamıdan daxilində gizlətdiyi qayğısını aləmə faş edirdi...

2006

BU AN...

Bu an – Allahın anı, onun bizə verdiyi mövcudluq, yaşamaq bəxşişi... Bu an – iti axan zaman adlı nəhrin bir ləpəsi, o ləpələrin bir titrəyişi... Bu an, heç də elə belə an deyil. Müqəddəs bir an, milyonlarla insanın möhtəşəm, ilahi bir anıdır.

Bu anda haradasa insan dünyaya gəlir, çığırılıb ağlayaraq. Xoşbəxt ananın ürəyi xoş arzularla dolub daşır... Haradasa qaynar sevgi yaşanır. Bir qızın ilk öpüşdən bədəni titrəyir, nəfəsi tənqiyir...

Bu anda haradasa haqsızlıq at oynadır, meydan sulayır. Çarəsizin biri gördüyü zülümdən dəhşətlənir, yaşamaq üçün çarpışıb Allahdan imdad diləyir... Hansısa insan son dəfə nəfəs alır, həyatdan köçür. Ən əziz ada-

mını itirməsi səbəbindən kiminsə qəlbi inləyir, nalə çəkir...

Bu an – həyat dünya boyu zəngin bənzərsizliyi ilə davam edərək, axır zamanın axarında... Bu an – kimsəyə mənasız görünməsin. O, ürəyimizin vuran döyüntüsü, tale payımızın üzülən bir damlası, ömür xalımızın süzülən bir ilməsidir. Geridönməzdir, oxşarı ola bilər, amma, təkrarsızdır...

Həyat anlar toplusudur, nə qədər ki, məkan və zamanda varıq, gəlin onun – anımızın qədrini, dəyərini bilək...

06.2010

HƏYAT

Günün bir gözlənilməyən anında qəfildən insan öldü. Onun ömrü qırılsa da, zaman dayanmadı. Sabahısı yenə səhər açıldı, günəş çıxdı. Külək əsdi, yağış yağdı. Buludlar tənbel-tənbel havada süzdülər. Yenə axşam düşdü...

Günlər keçdi, həftələrə döndü. Qırx gün ötdü. Ardınca bayramlar, aylar gəldi. Sonra fəsillər bir-birini əvəz etdi: yay, payız, qış, yaz. Ölənin ili çıxdı...

İlin dalınca illər keçdi. O insanınsa bir daha nə üzünü görəni, nə də səsinə eşidən olmadı. Sanki, heç dünyaya gəlməyibmiş, yuxu imiş, xəyal imiş, elə-belə xatirə imiş...

İllər ötdükcə onu xatırlayanların, tanıyanların sayı da get-gedə azaldı. Yüz il çoxdu, altmış il keçəcək, nəinki özünü, onun qəbrini belə kimsə tanımayacaqdı...

Kimdir o insan? O mənəm, o sənsən, o Adəm övlədidir. Bu onun əbədi qismətidir. İstəsə də, istəməsə də. Bu həyatdır!.. Dayanmadan axan, davam edən həyat...

Və bu da bir həqiqətdir ki, insan həyatın üstü bəzəkli mütləq mənasını, həm də mənasızlığını – şirin, xoşbəxt günlərində yox, əziz itki acısını dadanda tam dərk edir. Şərhsiz, izahsız...

05.2010

HƏYAT MƏNASIZMI?

Tanrım dünyada heç nəyi təsadüfi və ya əbəs yerə yaratmayıb. Gördüyümüz və görə bilmədiyimiz hər şeyi, canlı-cansız bütün varlıqları zərurətdən yaradıb. Sadəcə olanları dərk etməyə çox vaxt zəkamız çatmır. Ona görə də anlaya bilməməyimizdən bəzən həyatı mənasız hesab edirik. Dərk etmək üçün aləmi öyrənməyə cəhd edəndə isə Tanrı qüdrəti qarşısında cılızlığımızı görüb sustalırıq. Bəlkə də, bu səbəbdən Tanrı alimin mürəkkəbini şəhid qanı ilə bir tutur...

Yaradanım aləmdə hər şeyi qoşa, bir-biri ilə bağlı yaradıb. Pis-yaxşı, zəif-güclü, qısa-uzun, nazik-yoğun, yaş-quru, isti-soyuq, müsbət-mənfi... Biri o birisiz mövcud deyil. Həyat belə yaranıb. Həyatda mənasız heç nə yoxdur. Hər pisin və yaxşının, xoşbəxtin və bədbəxtin

Tanrı qüdrətinə işarət eyləyən mənası, məramı var. O heç qaraçıları da nahaqdan yaratmayıb...

Təəssüf ki, insanların böyük bir hissəsi əmlak, var-dövlət toplamaqdan gözləri doymayıb cismini və ruhunu maddiyat qarşısında qurban edənlərdir. Axirəti seçənlər dünya malına uymayanlardır. Müvəqqəti həyatla axirət arasında seçim edə bilməyənlər isə ömrü boyu maddiyyatın kirli dolanbaclarında çapalayırlar.

Şübhəsiz, imtahan günü Tanrının sevimliləri – həyat adlı sınaqda maddiyata boyun əyənlər yox, sınaqlara dözüb ona əmanət verilmiş ruhunun təmizliyini qoruyanlar olacaq... Əmanəti aldığımız sayaq sahibinə korlamadan qaytarmaq. Bu imiş həyatımızın mənası...

09.2011

SÖZÜN QÜDRƏTİ

İnsan həyatını anlamağa başlayan gündən mütləq ilahi varlığı düşünür: Allah nədir, ya kimdir? Fövqəlbəşər qüvvə, kainatın ulu, şəriksiz memarı, insanın mövcudluğunun səbəbkarı, yaratıcısı, yaratdığı qulun yiyəsi, ağası, böyüyü... Bu azman Ağa, Yenilməz Böyük nə istəyir qullarından? Verdiyi öyüd-nəsihətlə zəngin müqəddəs kitabın göstərdiyi yola uyğun yaşamaq və son nəfəsinədək Ona dua edib ibadətdə olmaq! Bunun üçün insan hər şeydən əvvəl nə etməlidir? Məyusedici də olsa, qorxmalıdır. Pis gündən, əzabdan, cəzadan, nəhayət cəhənnəmdən qorxmalıdır. Olmazdımı ali

şüurlu insana qorxusuz, hürküsz, özünəlayiq münasibət göstəriləydi?

Oları. Gözünü örtən, ağılını çaşdıran nəfsi olmasaydı... Uca varlıq baş verəcək təhlükədən Adəmə xəbərdarlıq etmişdi. Xəbərdarlığa baxmayaraq, şeytan zəif damarından – nəfsindən yararlanıb Adəmi yolundan azdırdı. Demək, insana yaradılışından söz batmır. Onu yalnız qorxutmaq lazımdır. Allahın qulu olmaq əvəzinə Adəm nəfsinin qulu oldu. O gündən etibardan düşən, Yaradanın izni olmadan heç nə əldə edə bilməyəcəyini anlayan insanı, malik olduğunu da itirmək qorxusu sarıtdı. Və cənnətdən qovulan andan bəşər ümmətinə qorxu hakim kəsildi. Belə çıxır ki, nə qədər xislətimizdə nəfsimiz yer tutacaq, Allaha sevgimiz də qorxudan olacaq. Qorxu naminə, nəfsimiz xatirinə Allahı sevməkdə nə dərəcədə səmimilik var?

Şübhəsiz, qorxu olan yerdə səmimiyyətdən danışmağa da dəyməz. Əksinə riyakarlıq, yaltaqlıq, mədhiyyə şüurlarda kök atır, məddahlıq sənət zirvəsinə yüksəlir. Yəqin elə buna görədir ki, riyakarlıq adiləşib, məddahlıq qanımıza işləyib. Əgər qorxu olmasaydı Allahı sevməzdikmi? Şükür edib, itaətində olmazdıqmi? Xeyr! Allah bilir nankorluğumuzu. Bizi nankorluq bəlasından qurtarmaq üçün hər kəsə ibadəti vacib sayır. Görəsən neynirmiş qeyri-səmimi, nəfsinin qulu olan binəvalarının dualarını, təriflərini?

Heç demə insanın qorxudan yaranmış itaət dolu ehtiramının ifadəsi, Rəbbinə təsiri əsasən sözün köməyi ilə yaranmış və külli-ələmin səltənət sahibi olan mər-

həmətli varlığın bu qədərbilməzlərin ömürlərinin nə vaxtındasa səmimiləşən, qəlbdən gələn, adicə sadə sözlərdən ibarət dualarına, təriflərinə müəyyən mənada ehtiyacı varmış, sözdən RUH alır, ruhlanırmış!..

Heyrət, sən sözdə olan gücə, Allahın sözə verdiyi qiymətə, dəyəərə bax! Əcdadının sözə əhəmiyyət verməməsinin min illərdir ki, əzabını çəkən Adəm övladı sözün qüvvəsinə, hesabına Yaradanının lütfündə qalmışdı! Yoxsa insanlıq dəyərsizləşib çoxdan Yer üzündən bəlkə də silinmişdi.

Dünyanın məhvəri, istinadı imiş sözün qüdrəti...

2007

QAZANILMIŞ VİCDAN ÇATIŞMAZLIĞI SİNDROMU (QVÇS)

Tanrı arabir iş-gücdən yorulub, görülməli işlərinin hamısını tapşırırdı mələklərinə, özü isə bütün günü göyün sonuncu qatında oturub dincəlir, oradan aləmi seyr edirdi.

Yerə tamaşa edərkən Tanrını ən çox heyrətləndirən, bütün səylərinə baxmayaraq əksər insanların gündüzdən adamlıqdan dönməsiydi. Hər şeydən əvvəl, nə olur-olsun varlı olmağı düşünən bu insanlar üçün varlanmaq dostluqdan, sevgidən, hətta vətəndən də üstün idi. Alabəzək kağız “şeytanlar” qəlblərinə hakim kəsilmişdi. Həmin kağızları toplamağa o qədər aludə ol-

muşdular ki, onları əldə etməkdən ötrü, nəinki gücləri yetən əmlakı, mənliklərini, vicdanlarını da satmağa heyfləri gəlmirdi.

Günü-gündən qiymətləri artan maddi dəyərlərlə müqayisədə vicdanın ucuzlaşması insanın bu keyfiyyəti tamamilə itirməsinə, tezliklə ruh kimi onun da sirrə olub, təkcə Yaradana aidliyinə gətirib çıxaracaqdı...

Belə insanların içində vicdanın nə olduğunu bilmədiyini etiraf edənlər də vardı. Tanrının yazdığı gəlirdi ruqları “qazanılmış vicdan çatışmazlığı sindromu” virusuna yoluxan bəndələrinə. Bilirdi ki, vəzifə və varlanmaq naminə, onlar vicdanlarını sonacan xərcəyib qurtarsalar, vicdan “defisitə” dönəcək, simasızlıq yaşamaq amalı sayılacaq, dünyanın bütün düzəni pozulacaqdı. Bəşəriyyəti epidemiya kimi bürüyəcək vicdan çatışmazlığının arxasınca Qiyamət günü başlayacaqdı.

Amma, O, rəhmli, adil olduğundan hələ Qiyamətin başlanmasını istəmirdi. Buna, demək olar ki, həvəsi də yox idi. Ona görə də vicdanı azalan bəndələlərinə ruqlarını “QVÇS” virusundan qurtultmaq üçün əlavə “qrant” vicdan paylamağı qərara aldı. Payladı. Lakin, insanlar adət etdiklərindən Tanrının ayırdığı “qrant”dan da rüsum, vergi, “şapka” tutub onu gücdən-dəyərdən saldılar...

Bir xeyli müddət keçəndən sonra, Tanrı vicdan payladığı insanların ağıllanmaqdan əvəz, onun səxavətindən istifadə edərək daha da həyasızlaşdıqlarını gördü. Qəzəblənib cəza kimi göndərdiyi müxtəlif bədbəxtliklər, qəzalar, zəlzələlər, daşqınlar, növbənöv xəstəliklər də

bu acgözlərə, naşükürlərə təsir etmirdi, anlamaq istəmirdilər. Yalnız sərvət, pul haqqında düşünürdülər. Pul, gəlir əldə etmək üçün qiymətlər artırılır, yeni qanunlar, qaydalar, vergilər, rüsumlar, cərimələr fikirləşib tapılırdı. Pul, pul, pul! Bütün fəaliyyətlərinin sonu gedib pula bağlanırdı.

Tanrı narahat oldu ki, bu sayaq “analoqsuz” gedişatla ehtiyat “qrant” fondu da tükənəcək, insanlıq tezliklə qarşısı alınmaz təhlükə altına düşəcəkdiki...

Odur ki, Tanrı neçə vaxtdır vicdanının qayğısına qalmayanlara verdiyi “qrant” üçün də limit qaydası tətbiq edərək normaya keçmək məcburiyyətində qalıb. Ona görə də haradasa qarşınıza vicdansız çıxanda, yola verin, səbrsiz olmayın: yəqin ki, o nanəcib talançı son limitini də yenə məsuliyyətsizcəsinə maddiyyata israf edib. Ümidlə Tanrının ona verəcəyi növbəti “qrant payını” zamanını gözləmək lazımdır. Axı biz səbrli və dözümlüyük!..

Şükür ki, Tanrımızın sonsuz rəhmi varmış!.. Yoxsa acgözlükdən, vicdan çatışmazlığından, Lut qövmünün gününə düşərdik..

1989

ÖMRÜMÜZÜ “YEYƏN” LOTULAR

Lotu sözü ərəb mənşəli olub dini əfsanəyə görə öz əxlaq pozğunluğu və rəzaləti üzündən Allahın qəzəbi-

nə keçərək məhv edilən Lut adlı bir qövmün adından əmələ gəlmişdir.

Lotu – yəni kələklə, əyri yollarla baş girləyən, əhli-kef adam... Müasir anlamda desək, insanlara “atmaqda” xüsusi uğurlar əldə etmiş super dələduz.

Binayi-qədimdən cəmiyyətdə lotu sayılanlara münasibət heç də pis olmayıb. Bir qayda olaraq bu sayaq adamlar hər zaman böyük hörmətə, səlahiyyətə malik olublar. Çünki, lotu olmaq qabiliyyət və dərin bilik tələb edir. Bunun üçün ətrafında gedən oyunlardan baş açmaq, kələk işlətmək, yeri gələndə isə özünü ədalətli, tərbiyəli göstərmək bacarığı lazımdır. Ona görə də xalq içərisində “lotu mərifətli olar” deyimini nahaqdan yaranmayıb.

İş elə gətirib ki, indi həyatımızda kapitalizmin inkişafı ilə saysız-hesabsız lotular meydana gəlmişdir. Siyasətdə, iqtisadiyyatda, mədəniyyətimizin ayrı-ayrı sahələrində, hətta hər bölgədə, məhəllədə lotuluq edənlərə qəlbən nə qədər inamsız, sayğısız olsaq da, üz-üzə gəldikdə onlara qarşı çıxmağımızın mənasızlığını duyaraq hisslərimizi gizləyib hörmət və ehtiramımızı əsirgəmirik. “Nə etmək olar, kişi bacarır da, lotudur”, – deyirik.

Nəinki kişilərimiz, son dövrlərdə qadınlarımız arasında da lotular çoxalıb. Özlərini azad, müstəqil hesab edən, ərdənsə aşnaya üstünlük verən, istəyəndə sərxoş maşın sürüb polisi söyən belə lotu “xalalar” da daha ölkəmizdə kimsəni təəccübləndirmir.

Bu gedişlə lotuluq – yəni, kələk işlətməklə mövqə qazanmaq, vəzifə tutmaq, mənşəb sahibi olmaq, sonra da tüfeyli həyat sürmək cəmiyyətimizdə az qala həyat kredosuna, amalına çevrilməkdədir. Belə aydın olur ki, lotuların ziyalı sayıldığı sosial mühitdə nədəsə, haradasa irəliləmək, fərqlənmək istəyirsənsə mütləq sən də fırıldaq və riyakar olmalısən. Əks halda – istəyinə düzlüklə yetməyi seçsən həyatının sonunadək çapalamalı olacaqsən.

Şübhəsiz, Allah həmişə Lut qövmündən olanları tez ya gec cəzalandırır o dünyalıq edir. Amma, əfsus ki, bəzən qırx il çəkən Allahın böyük səbri – elə düzlük üçün çalışan insanların da, ömrünün başa çatmasına bəs edir...

Və belə olanda qalırsən kələklə düzlüyün arasında düşünə-düşünə. Lotularsa səlahiyyətlərindən istifadə edib sənəin çox da uzun olmayan ömrünü xıdır-xıdır “yeyirlər”...

02.2015

SƏMİMİLİK

Səmimilik insanın ən gözəl əxlaqi xüsusiyyətlərindən biridir, bəlkə də birincisidir. Əvvəllər düşünüb hərdən təəssüflənirdim ki, görəsən niyə insanların böyük əksəriyyəti səmimi deyillər? Və yaxud olmaq istəmirlər. Nə maneçilik edir onlara? İnsan üçün səmimi olmaqdan gözəl və asan nə ola bilər? Buna görə adicə bir şərt ki-

fayətdir: olduğun kimi görün, həm də göründüyün kimi ol!

Heç demə səmimilik çoxları üçün elə də asan məsələ deyilmiş, əksinə hədsiz çətin iş imiş. Onlara olduğu kimi görünmək rüsvayçılıq, üz qaralığı olarmış. Bəzilərinə isə göründüyü kimi olmaq ürəyincə deyil, sərf eləmir. İçlərindəki təkəbbürün, iddianın üzündən göründüyündən qat-qat artıq olmaq istəyirlər.

Sonralar yəqin etdim ki, səmimiliyi sevməyənlər, ondan çəkinib qorxanlar vicdanı təmiz olmayanlar, əsasən arını itirənlərdir. Ar olmayan insanda səmimiyyət də yox olur. Arsızlıq insan ləyaqətinin alçalmasına aparıcı yoldur. Mənəviyyətin aşınması, əxlaqın pozulması da arsızlıqdan başlayır. Səmimiliyə layiq olmadığını anlayanlar səmimilikdən gərək olarsa ani, sünüləmiş, dodaq boyası kimi istifadə edirlər...

Yalnız Tanrısını qorxusuz, təmannasız sevən insanlar səmimi ola bilirlər. Çünki, onların nəinki ətrafındakıları, Yaradanını da heç vaxt aldatmaq niyyətləri olmur...

08.2014

TANRIMA...

Tək mütləq həqiqəti ölüm olan həyatın, hüdudsuz kainatın məntiqi sonluğu heç demə, onun sadəcə ötürüliyində imiş. Yaşadığımız zaman, verilən can, yetirilən mal ötürüliyindən savayı bir şey deyilmiş... Həm ötürü, həm də əbədi aləmin sahibi – uca Tanrımın dərgahında

güman və inam var ki, dünyaya gələn hər bir insanın əvvəli də, sonu da, sonsuzluq – əbədiyyət karvanındakı yeri də məlumdur. Yəni, hətta ona qullarından kimin cənnətə, kimin cəhənnəmə düşəcəyi də əvvəlcədən məlumdur!..

Bunları düşünərkən qəlbimdə Tanrıma məlumluqla bağlı saysız suallar yaranır: əgər nəticə əvvəlcədən məlumdursa, Adəmdən bəri bəndəsinə kolbaya bənzər həyat adlı “sınaq şüşəsində” əzablar çəkdirmək nəyə lazımdır? Cənnətin, cəhənnəmin dəyərini artırmaq üçün mü? Bu “demokratik” imtahan – avtokrat olmağını pərdələmək xatirindədir, yoxsa insanın “faili muxtarlığını” sərgiləmək üçün müdür? Mənası olmayan yarımçıq azadlıqla insan, demək, ömrünü məlum “təyinatına” sərf etdirmiş? Aldadıcı həzdən, əyləncədən ibarət dünya həyatı ilə bəşər əhlinin başını qatmaq, ələ salmaq çoxmu gərəkdir?..

Onda elə isə, ey ali Yaradıcı, sənə yalnız hər şeyi aşkar olan bu “müqəddəs oyunun” məlum nəticələrini gözləmək qalır – uğurla başa vurub, yeni oyuna başlamağın üçün... Rəhm və rəhmanına şükürlər, oyunçu aparsın!..

01.2010

ALLAH ADAMI

İlahim, dünyada həyata gətirdiyin insanların sayı bəllidir. Bəs özünə “Allah adamı” deyən adamlarının sayı? Görəsən dünyada sənə nə qədər adamın var?

Səni andığım gündən özümü qəlbən sənin yanında hiss etmişəm. Heç demə insanların böyük əksəriyyəti belə düşünürmüş. Kimi dindirirsən, hər yetən özünü Allaha yaxın hesab edir, Allah adamıyam deyir. Fərqi yoxdur, halallıqla dolananlar da, ömrü boyu günah edən, haram yeyənlər də... Namərd də, fahişə də, kabinetlərində Quran kitabı saxlayıb, ona and içib haqsızlıqlar törədənlər də, vicdanını, mənliyini pula, mənsəbə satanlar da danışanda özlərini Allah adamı sayırlar...

İlahim, əgər sən də fərq qoymayıb onların hamısını öz adamların kimi qəbul edərsənsə, onda bağışla... İstəmirəm onlarla bir cərgədə durmaq, onlara bərabər tutulmaq. Mən imtina edirəm Allah adamı olmaqdan!..

Lütfən, İlahim, məni öz adamın yox, yaratdığın qullarından, bəndələrindən biri, adicə insan bilməyin yetər...

03.2014

ALLAHIMIN BAYRAMLARI

Allahım heç nəyi tək yaratmadığı kimi bayramını da – Ramazan və Qurbanı da cüt yaradıb. İldə ən azından iki dəfə də olsa insanlara kütləvi halda özünü xatırlatmağa, düşündürməyə sövq etmək üçün. Yəni: “Ey naşükürlər, bəndəm olmağınızı, insanlığınızı unutmayın!”

Ramazan ayı – insanın özünə qayıdışı, ona maddiyyatın heç də əsas amil olmamasının anladılması, ruhun dirçəlməsi, təmizlənilib paklanması, təntənəsi ayı-

dır. Bu ay sanki, O, bəndələrini ildə bir ay da olsa belə, əsl insan kimi yaşamağa, günahdan, haramdan uzaq olmağa vadar edir. Bəşəriyyəti sülhə, ədalətə, özünüdərkə səsləyir. Nahaqdan Ramazana on bir ayın sultanı deyilmir.

Qurban bayramı – əzizlərini, yaxınlarını, kasıbları, kimsəsizləri Allah xatirinə xatırlamaq, dayaq olmaq, hamını qurbanlıq ət payı ilə sevindirmək bayramıdır. Ələxsus, Allahın qullarının hər birinə ət qidasını yemək, onu pulsuz əldə etmək fürsətinin verməsidir.

Bu bayramlarla Allah insanın əvvəlcə ruhuna (insan maddiyyat əsiri olsa da əslində onu aləmin əşrəfi edən ruhunun öndə olmasını eyham edir), sonra isə cisminə qüvvət verir. Ruhsuz bədən yaşaya bilmədiyi kimi bədənsiz ruhun da maddi dünyamızda mövcudluğu mümkün deyil. Elə bil ruhla maddiyyatın – bədənin vəhdətinin anladılması bayramlarıdır – bu müqəddəs bayramlar...

BƏNDƏdaşlar, ruhdan cisminizədək – bayramlarınız mübarək olsun!..

12.2010

ƏN ÇOX SEVDİYİM ÜÇ DUA

Səhər gözümü açandan gecə yatanadək, hətta yuxuda da ruhuma hopmuş, Allahıma ünvanlanan üç yalvarış hər vaxt dilimdən düşür. Ən əvvəlcisi: "Ya Allah, Sən kömək ol mənə!" Hər işi başlayanda ilk növbədə ağıma bu istək gəlir. Bəzən öz-özümə soruşuram:

özündən böyüyə sən deməyi mədəniyyətsizlik sayan bəndə niyə öz Tanrısına Siz deyə müraciət etmir? Heç bir pafossuz, təntənəsiz, sadəcə "Sən" deyir. Bu "Sən" – onun təkliyinə mükəddəsliyinə olan inamımızdanmı, yoxsa könlümüzə ən yaxın, ən məhrəm bildiyimizə görəmidir?.. Qəribədir insan: qəlbindəkiləri sevsə də, həmişə hansısa səbəbdən ehtiramı, mədəniyyəti başqaları üçün edir...

"Allah, sənə qurban olum, səni tanımayan kafirdir. Həmd olsun sənə!" Böyük Yaradan hər dəfə mənə hey-rətləndirəndə özümdən asılı olmayaraq ürəyimdən belə nida gəlir. Doğrudanmı ona qurban olmağa hazırım? Yoxsa xoşuna gəlməkdən ötrü dilxoşluq edirəm? İstəsəm də, o şərəfə layiqmiyəm? Düşünürəm ki, şübhəsiz, mənim kimi hər qurban olmaq istəyəni, O, özünə qurban seçməz. Heç ehtiyacı da yoxdur. Hər şeyi görən, duyan Ulu Qüvvə – onu kim nə qədər sevir, hamıdan yaxşı bilir.

Həyatın pis üzünü xatırladığım anlarda ürəyimi şükürlə ovundururam: "Allah, şükür yaratdığın günə. Verdiyini mənə çox görmə!" Nicat şükürdədir, naşükürlükdən xeyir tapan olmayıb. Həyat – yaradanını unutmayıb şükür edənlərin, yaşadığı anın dəyərini bilənlərin, onu sevənlərindir. Doğru deyilib: bu gün nağddır, sabah nisyə...

Hərdən mənə elə gəlir ki, bu yalvarış dolu dualar gəlib-gedən nəfəsimdir...

05.2009

QƏDƏR

Uca Allah tərəfindən dünyada, hər şeyin və hər kəsin müəyyən edilmiş ölçüsü, həddi – qədəri var. O ayrılan qədərə istənilən canlını, ələxsus insanı sürükləyən, təbii ki, daxilindəki bitib-tükənməyən nəfsidir. İnsan mələyə dönərdi nəfsi olmasaydı. Böyük Yaradan bəndəsini yaradanda nəfsi – onun bütün ömür boyu hərəkətverici qüvvəsi seçib. Şüurumuzda yerləşən bu hiss bizi düşündürür, fəallaşmağa istiqamətləndirir və yaşadır. Odur ki, nəfssiz insan yoxdur.

Şübhəsiz, nəfsin dərəcəsi qədərindən çox olanda tamaha çevrilir. Tamah isə həmişə Şeytana meyilli olur. Şeytan məhz tamahın köməyi ilə insanı əsirinə döndərərək Allahın yolundan azdırır.

Nəfsinin qulu olan bəşər əhli yaranışından tamahına görə, girovuna çevrildikləri qəribə bir sehrin təsirdən heç vaxt qurtula bilməyib və bir qayda olaraq əksərən Allahın sınağından üzüqara çıxıb. Səmadakı Cənnətdən Adəmi qovduran tamah az imiş, Yerdə də qardaşı qardaşa düşmən etdi: Qabil dünyanın ilk qatili, Habil birinci nakamı oldu. Görəsən insanlığın nəfsinin qədərinə qane olub, tamahına qalib gələcəyi gün nə zamansa gələcəkmi?! O gün güman ki, Şeytanın intihar günü olacaq...

Dünyanın, həyatın mənası qədərdədir. Hər şey gözədən düşür, əhəmiyyətini itirir qədərini ötəndə. Hətta yaşamaq da...

05.2009

İKİ ŞƏKİL – BAŞLANGIC VƏ SON

Evimizin, anadan olduğum otağın pəncərələrindən əzəmətlə yüksələn, kəndimizin qarşısında yerləşən da-
im düşüncəli, xəyallı, həm də vüqarlı dağın şəklini kö-
çürmüşəm cib telefonumun üz lövhəsinə. Dağın gözəl-
liyini dolğun, əhatəli duymaq üçün, uzaqdan çəkilməmiş
şəklini də əsas fona əlavə etmişəm. İndi telefonu açanda
əvvəl dağın böyük şəkli görsənir, sonra da an keçir, şə-
kil dəyişir, dağ uzaqlaşır. Onlara baxıb fikirləşdikcə mə-
ni heyrat bürüyür: şəklin birincisi evimizdən, ikincisi
isə təsadüfdən kəndin kənarındakı qəbiristanlıq tərəf-
dən çəkilib! Ağıla gəlməz qərribə təsadüf həyatın mütləq
qanunauyğunluğunu telefonuma gətirib: başlangıç və
son...

Heç demə, əslində ömrüm elə, bu iki şəklin ara-
sında imiş... Taleyimin iki nöqtəsi arasındakı məsafəyə
bax! Ömür boyda, göz qırpımı qədər məsafə... Bir gün
şəkil arası bir anlıq pauza kimi həyatım da, belə qəfil
ötüb keçəcək... Və başdaşımın boylanıb, sevdiyim
dağa daha yaxından yox, xeyli kənardan – daşlaşmış,
donmuş, tamaşa edəcəyəm...

Deyəsən, bu həqiqəti dağ məndən də yaxşı bilirmiş.
Çünki, belə fikirləri ürəyinə saldığından cığırları kol
bürümüş qırışığı, heç vaxt açılmırdı. Gördüklərindən,
bildiklərindən usandığına, sustaldığına görə həyata gə-
lənlərə, şəklini çəkib gedənlərə susqun-susqun tamaşa
edərək, dərin-dərin xəyallara dalmışdı...

10.2008

ELEGIYA

Neçə vaxtdır kənddə torpağın gözləri yol çəkirdi. Yedirdiyi, böyütdüyü balasını – insan oğlunu gözləyirdi. Uzun illər idi, o, kənddən çıxmışdı. Darıxmışdı onun üçün. Sorağı şəhərdən gəlirdi. Az keçmədi eşitdi ki, balası evlənib, şəhərli balaları da dünyaya gəlib.

Yenə neçə-neçə səhərlər, axşamlar, fəsillər gəlib keçdi. Torpaq gözləyirdi ki, balası, bəlkə, nə vaxtsa, bir gün onu xatırlayıb gələr, üstündə addımlayar...

Günü-günə calayıb həsrətlə gözləyirdi. Amma, balası onu tamam unutmuşdu. Gedəndən-gələndən eşidirdi ki, balası böyük vəzifələrdə işləyir, dünyanın hər yerinə tez-tez səfərlərə çıxır. Xətrinə dəyirdi onu unudub dünyanı gəzməyi. Hətta qeyzlənib düşünmüşdü: qoy gəzsin, hara getsə də, gec-tez görüşən günümüz olacaq...

Və dünyanın adı günlərindən birində kəndə qəfil xəbər gəldi: şəhərdəki insan oğlu öldü.

Həmin gün, nəhayət, insan oğlu xalçaya bükülüb, kəndə – ana torpağına qayıdırdı. Onun diri gəlişini görməyən təbiət də çənə, dumana bürünmüşdü. Sən demə, insan oğlunun qocalmadan ölməsinə səbəb ana torpağın səbrinin qurtarması imiş...

Hər şeyi orda qoydu – şəhərdə... İşini, əzizlərini, dostlarını, qırılan ömrünü... Özü gəldi həmişəlik. İllərdir çarpışdığıın, qazancının nəticəsi, nöqtəsi idi bu son mənzili...

Həsərətli torpaq onu acgözlüklə bağına çəkdi, rahatlanıb toxtadı, çəmənlikdə bir gilli tərəcik artdı, dalı-sıyca duman, çən çəkildi, göyün üzündə Günəş parladı.

Elə bil, o insan heç dünyada olmamışdı...

1990.

ÜZÜ AXİRƏTƏ...

Gedirik anbaan dayanmadan, vaxt selinin axarında üzü Axirətə – istəsək də, istəməsək də. Axirət aləminin varlığına inansaq da, inanmasaq da. Elə də çox uzaq deyil. Yaxınlığı gözlə qaşın arası qədər. Müqəddəs Kitabda yazıldığı kimi: “Hər bir ümmət üçün müəyyən edilmiş bir vaxt vardır. Vaxtları çatdıqda onlar nə bir an geri qalar, nə də önə keçərlər”. Hələlik yaşadığın müvəqqəti “qonaqlıqda” – nə yedin, nə içdin, nə xoş gördün, sənindi. Başqa gördüklərin ötəridi, heç kimindi...

Ey törətdiyi günahlardan yorulmayan, dünya malından gözü doymayan, naşükür insan! Zəqqum ağacını unutma. Ömürboyu hərisliklə, hey yığsan da, hamısı–çürüyəcək sümüklərinədək – bu üzüböz, maddi dünyanıdır. Əməl dəftəri sol əlinə verilənlərdən olma! Yaradanına şükür et, mənəviyyatını artır, ruhunu düşün... O məkansız, zamansız əbədiyyətdə sənə qalan yalnız ruhun olacaq...

Yaradanım aləmdə hər şeyi iki, bir-birindən asılı, qarşılıqlı yaradıb. Xeyir-şər, işıq-qaranlıq, gündüz-gecə,

sevinc-kədər, halal-haram, bədən-ruh, erkək-dişi, maddiyyat-mənəviyyat... Biri o birini tamamlayır. Biri olmasa digərinin də mövcudluğu mümkün deyil. Hər iki tərəfin qarşılığında, vəhdətində həyat yaranır. Həyat sanki, bir mənfi-müsbət, itki-qazanc çevrəsində dövr edir. Günümüz nəsə qazanıb, nəyisə itirməklə keçir. Dəqiqələri, saatları itirə-itirə yaşımızı artırırıq, ömür qazanırıq.

Bəli, həyat belədir: heç nə elə-belədən, heç nədən yaranmır. Hər xeyirdə bir ziyanlıq, hər ziyanda bir xeyir mövcuddur. Xeyirlə şərin mübarizəsi, maddiyyatın həmişə mənəviyyata “əzələ göstərməsi” insan həyatının ümumiləşmiş formulasıdır. Odur ki, çox zaman nəyisə əldə etmək üçün nədənsə keçməlisən. Ruha tapınıb bu müvəqqəti həyatdan Axirəti üstün tutanlar dünya mülkündən gözlərini çəkməli olurlar. Nəfsinin qulu olub, cismini və ruhunu maddiyyat qarşısında güzəştə gədənlərin qazancı yalnız əmlak yığmaqdır. Nə vardan imtina edən, nə də ruhunu əksiltmək istəməyənlərin isə ömrü maddiyyatın amansız məngənəsində keçir... Əlbəttə, sonda qaliblər – həyat adlı sınaqda maddiyyata əyilənlər yox, əzablara dözüb ruhunu qoruyanlar olur...

Müdrüklər tərəfindən ölüm haqq sayılır nədənsə... Ölümdən də haqq olarmı? Niyə haqq imiş, kimə haqq imiş? Olmaya aldığı can, yaşadığımız ömrə görə bizim Haqqa haqqımızmı?! Heyhat, görünür onun da təmənnasızlığının hüdudu varmış, haqqsız – verdiyini almasa işi keçməzmiş...

“İsrafil sur çalanda”, – bəzən belə deyirlər. İsrafil sur çalacaqmı? Görən bizə qismət olacaqmı o möhtəşəm günü görmək? Əsrlərlə yatdığımız Torpaqlardan ayağa qalxıb Haqqın dərğahına, axırncı sınağına, seçiminə hazırlaşacağıq. Kimlərlə görüşəcəyik, kimlərlə qarşılaşacağıq? Həmin gündə də olsa, nəfsimizdən, günahlardan qoruna biləcəyikmi? Nə vaxt gələcək o xoşbəxt, İlahi gün? Olacaq, yaqın düz deyirlər, – “İsrafil sur çalanda”...

Qiyamət gününün acısını udmağa macal tapmamış sıralarla bölünəcəyik – Cəhənnəmə, Cənnətə. Mən Ərafda qalacağam: Cəhənnəmin qorxusunu, Cənnətin həsrətini iliyimədək dərk etmək üçün...

Öləndə mənə görə ağlayan olmasın, nə mənası ağlamağın, sızlamağın... Olacağa çarə yoxdur. Bu qədərmiş taleyim! Ulu Haqqdan başqa hər şeyin sonu vardır. Kim bu dünyanı tutub duracaq? Siz də öləcəksiniz. Nə edim ki, sizə növbə çatan zaman ağlamaq borcunuzdan heç cürəçuxa bilməyəcəyəm. Borclu, minnətli yola salmayın məni Axirət dünyasına, Haqq xatirinə, mən öləndə ağlayan olmasın...

Hər dəfə Yeni il gələndə hamı sevinir. Bir il böyümələrinə, bir yaş yaşlanmalarına... Dünyaya əzəl gündən ağlayıb gələnlər, çarəsizlikdən əcələ tərəf çal-çağırla, sevinə-sevinə gedirlər. Sanki, kədərə qalib gəlmək istəyirlər, özlərini arzularla aldatmaqla.

Mən də sevinirəm hər Yeni il başlayanda: başda-
şımnda yazılacaq son rəqəmin bir ədəd artmasına...

İnsanın olum və ölüm tarixləri arasındakı tire xətti sanki, bir körpüdür. Varlıqdan yoxluğa aparən körpü. Nə qədər varıq, sağıq bu körpünü adlamamışıq, demək hələ tirenin üstündəyik. Üstəgəllə çıxın cəminin nəticəsi olmadığı kimi, insanın varlığı ilə yoxluğunun toplanmasından da - yaşanılan ömrün xatirəsindən başqa - həyatda bir şey qalmır. Maddiyyat dünyası ilə bağlı nə varsa bu keçiddə – körpüdədir. Olmaya qıl körpüsü deyilən körpü elə bu tiredir?..

Ömür puç, sonu məzar, insanlar etibarsız, dünya fani. Axirət də belə olsa əgər, mən dözməyib üsyan edəcəyəm! Mələklər qarşımı kəssələr də, sədamı içimdə batırsalar da, ruhum dönməyəcək. Usanmadan, fürsət düşən kimi Haqqı çağıracağam, inadla Haqqı səsləyəcəyəm...

Birdən orada da, harayımın Haqqa çatması üçün haqq istəsələr, necə olacaq halım? Özümü itirəcəyəm, donub qalacağam umulan haqla, umduğum Haqqın arasında!..

İlahi, keç günahımdan, gözü tutulmuş, yolunu azmış qulların aqlımı başımdan alıb...

11.2008

TƏBRİK EDİN!

Bir arzum, bir xahişim var: Mən dünyadan ayrılan günü heç məyus olmayın, kədərlənməyin, sızlamayın, olmalıydı belə gün, əksinə – təbrik edin məni, təbrik edin...

Təbrik edin bu fani dünyadan köçməyimə görə, ruhumun qəfəsindən kənarlaşıb əsl azadlığa çıxmasına görə... Maddiyyat köləliyindən qurtulmağıma, ölüm deyilən son anıma yetməyimə, dünya əzabından – həyatın ədalətsizliklərindən, naqisliklərindən rahat olub axirətə getməyimə, Haqqa qovuşmağıma görə təbrik edin...

Əhəmiyyət verməyin ayrılığa. Xoş əhvalla yola salın, təbrik edin! Çəkinməyin, mən təbrikinizə layiqəm. Bir daha məni təbrik edə bilməyəcəksiz. Dostlar, bu mənə sizin axırncı təbrikiniz olacaq, qəlbi geniş olun, təbriklərinizi əsirgəməyin...

Təbrik edin!..

09.2014

BOŞ DAMARIMIZ...

İstehza ilə söylənilsə də, atalar sözü səviyyəsinə çatan bir deyim, az qala millətin xasiyyətinin əsas cizgilərindən birinə dönüb: "Subay oğlandan soruşdular, haralısan? Cavab verdi ki, hələ evlənməmişəm..."

Hardan qaynaqlanır, nədən gəlir bu cavab? Qadına olan sevgimizdən, yoxsa qadın qarşısında acizliyimiz-

dəndirmi? Kişinin öz mənəbini kənara qoyub, arvadı tərəfinə keçməyi mənliyinin alçalmasına gətirib çıxarmırmı? Bəlkə elə bu xüsusiyyətimizə görədir ki, şəxsi mənliyimizin cılızlaşması, nəticədə əvvəldən kövrək olan milli mənliyimizin aşınmasını sürətləndirir. Axtarsan belə mənəvi keyfiyyətə ətraf millətlər içində, yəqin ki, ən çox biz sahib olarıq. Rəhmətlik Sabir demişkən: "Kim nə deyər bizdə olan qeyrətə..."

Dahi şairimiz düz deyib. Xislətimizi bilən qonşu millətlər zaman-zaman bəlli qeyrətimizdən, "boş damarımızdan" yetərincə istifadə ediblər. Adi bir misal: On üçüncü əsrdə Şirvan şahı Üçüncü Mənuçöhr gürcü qızı Tamarı alandan sonra, Səlcuqlarla ittifaqdan çıxıb gürcülər tərəfə keçdi. Səlcuqlarla münasibətin pozulduğunu görən gürcülər səbr eləmədən, ard-ardınca Şirvana qəsbkar yürüşlər etdilər, Şamaxıya qədər gəlib çıxdılar. Şirvanşah yanıldığını anlayıb, bir çox itkilər versə də, səhvini düzəldib, yenidən səlcuqlarla əvvəlki münasibətini bərpa etmək məcburiyyətində qaldı.

Nəslinin türk olmasını unudan Şah Abbas türk qanının bahasına yaradılmış bir dövləti, ailədə söz sahibi olan fars qızının – anasının dilinə, elinə "satıb", ana tərəfini başına yığıb Səfəvi dövlətini əsl fars dövlətinə çevirdi. Dörd yüz ildən çoxdur millətin böyük bir hissəsi bir şahın kökünə olan saymazlığının, hörmətsizliyinin əzabını çəkir, fars dilindən, farslaşmadan istəsə də qurtula bilmir. Tariximizdə belə misallar çoxdur. Müxtəlif dövrlərdə hansı millətin işğalına məruz qalmışıq, o millətin qızını saxlayıb, QUL-luq etməkdən zövq almışıq.

Ərəb, fars, rus... Hazırda bu baxımdan üstünlük ingilislərindir. Dil, təhsil, mədəniyyət, yaşayış tərzini "avropalaşma", "qərbləşmə" adı altında ingilisləşməyə doğru yönəlib. İngilislərə ərəb gedənlər, mahnı oxuyanlar günü-gündən artır. Belə getsə indi də içərimizdən milli məniyini ingilislərə peşkeş edənlər tapılacaq...

Ötən günlərin birində şəhərimizin küçə və meydanlarında bəzən rastlaşdığımız xırdavat satan çinli qızları görərkən üz-gözlərinə vərmiş olmadığımız bu xanımları maraqla seyr edib düşüncələrə daldım. Yadıma bəzi siyasi və iqtisadi öncəgörelərin fikirləri düşdü: "dünyanı gələcəkdə çinlilər idarə edəcəklər!" Əgər bu hal həqiqətən baş verərsə, belə olanda bizim millətin gələcək öndə gedənləri, işbazları görün nələr edəcəklər: şəhərin bütün reklamları, vitrinləri sürətlə çin dilinə dəyişdiriləcəklər. Çin məktəbləri açılacaq, hamı çin dilində mızıldamağa çalışacaq. Çinli qızlar gəlinlərimiz olacaq. Onlarla evlənənlər irəli vəzifələrə çəkiləcəklər. Varlılarımız Pekində, Şanxayda böyük villalar alacaqlar. Diri-baş ziyalılarımız Çin mədəniyyətinin, mətbəxinin üstünlüklərindən ağız dolusu danışsın, bəh-bəhlə qurbağa ətindən, çəyirtkə qızartmasından dadacaqlar. Bəziləri də yenilik arxasınca qaçsın musiqimizdə, adətlərimizdə təzə sintezlər icad edəcəklər. Görəcəklər günlərimiz varmı? İrəlində... Bəli, biz beləyik – özümüzü əskik tutub, özgənin hörmətini uca tutmaqda, yersiz qonaqpərvərlikdə birinciyik. Öz qadını qarşısında zəifliyini duyan, acizənə millət necə "tolerant" olmaya bilər? Ayrı yolu varmı?!

Osmanlı sultanları özgə dindən olan arvadlarına dinini, dilini qəbul etdirəndə, bizim arvadından çəkinən şahlarımız öz milliyyətini, dilini unutmaqla İrana sahib olmağa çalışırdılar...

Hələ nə qədər ki, aramızda evlənməyəndək özünün "haralı olmasını" təyin etməkdə çətinlik çəkən, qadın tərəfə əyilməyə hazır olan oğul balalarımız var, ümumi millətdə özünə hörmətin, daxili qürurun yüksəlişinə. bütövləşməsinə ümid yoxdur. Vay o günə ki, qadını "boş damarımızı" bilən yad millətdən olanların sayı dayanmadan ilbəl arta, o zaman düşməyə ehtiyac qalmayacaq. Qalacağıq tək Allahın ümidinə...

10.2008

"YANIQ KƏRƏM" – KƏRƏM NİYƏ YANIQ OLDU?..

Bir də görürsən məclisə saz gətirilən toyların birində rəqs etməyə saz havası – "Yanıt Kərəm" çalınır. Budu ha, oynamaq üçün əldən gedənlər himə bənd imiş, bir-birinə aman vermədən, atıla-atıla, sındıra-sındıra Kərəmin fəryadına oynayırlar. Baxdıqca istər-istəməz düşünürsən: başına musiqi qəhətdimi, bu ağrını, "yanğını" oyun havasına çevirən kəs, ay insafsız, gorrunda oynayasan!.. Qəm havasına da, qol götürüb oynayarlarımı? İlahi, anlamaq çətindir bu milləti – nə kədəri bilinir, nə sevinci. Elə bil, atılıb düşdükcə Kərəmin korun-korun yanmağından həzz alırdılar, bədbəxtliyindən "əhd" alırdılar...

Bu oynamaq – sevinməkdən çox, nakam eşqə istehzaya bənzəyir. Onları seyr edə-edə o qərribə “istehzanı” mümkün qədər dərk etməyə çalışıram. Ola bilsin, onlar bəlkə də, haqlı idilər: Kərəm elə yanmalıymış – yanıq olub özgə məzhəbin qızından ötrü özünü fəda etdiyi üçün... Əsrlərdən bəri haradasa, başqa məzhəbdən müsəlman qızına görə “qəlbi od tutub yananı” həlak olanı heç eşitmədik. Nəyə görə, aşıqlar – Əsli və Kərəm, Şeyx Sənan və Xumar, Mahmud və Məryəm, Əli və Nino, Bahadır və Sona, Azər və Aida, daha kimlər və “kimilər” elə bizdən çıxdı?!.. Olmaya millətin mayası “yanıq” yoğrulub?.. Böyük Sabir demişkən:

Çünki biz taifə əhli-kərəmiz,

Mərazi-eşqdə sabitqədəmiz...

Və yaxud:

Neyləyirik Fatma, Tükəzbanları?

Anyaları, Sonyaları yanlarıq

Ay bərəkəllah, nə gözəl canlarıq!

Sazın yanğısı ərşə dirənmişdi, Kərəm yanırdı... Oynayanlar oynayırdılar, sanki, Kərəmdən yanıqlığına görə “qisas” alırdılar, yorulmaq bilmədən...

Nədənə özgə şamına “qızınmaq” istəyənlərin taleləri təəssüf ki, həmişə belə “qarsalmış” və acı olur...

05.2009

MƏNİM MİLLƏTİM

Hər gün içərisində yaşadığım, rastlaşdığım, dilini anladığım mənə doğma olan ətrafımdakı yüzlərlə insanlar hərdən könlümdə qəribə hisslər yaradır. Yüksək mənəvi keyfiyyətləri ilə yanaşı, bəzən xoşa gəlməyən çatışmazlıqları, qüsurları olsa da belə düşünürəm ki, mən heç cür bu adamlarsız, onlardan uzaqda yaşaya bilmərəm. Bu insanlar kənar, özgə deyillər – onlar mənimdilər, mənim xalqımdır, mənim millətimdir...

Dünyaya gələndə valideynlərimizi seçə bilmədiyimiz kimi, millət də insana Allah tərəfindən verilən bir şərəfətdir. O, həm də insanın bir əlaməti, xüsusi keyfiyyətidir. Ata-anasını yetərincə sevməyənlər, mənşəyi hesab edilən millətinə də etinasız yanaşırlar. Burada nədənsə xatirimə bir xalq mahnısının misrası düşür: “Atadan, anadan yar şirin olur, olur...” Bu sözlər çox güman ki, elə-belədən, sözgəlişi deyilməyib. Millətin xarakterində oturuşmuş xırda bir cəhətin mahnıya köçüb yaddaşlardan süzülə-süzülə, illərin sınağından keçərək dövrümüzə çatmasıdır bu. Demək biz axarımızı dəyişib mənbədən çox mənsəbi sevənik, şəxsi mənafe bizə bütün dəyərlərdən əzizdir və vacibdir. Odur ki, xalqın birincisi sayılan şah babalarımız tərəddüdsüz ərəbə baş əyiblər, şəxsi maraqlarına görə, qardaşa üstün gəlmək üçün farsa tapınıblar...

Şahları farsa, xanları rusa kiçilən millətin özünə güvənən gününü hələ çoxmu arzu edəcəyik?..

Xəyanətimizə göz yumub günahkar Arazı etdik, yadlara sığındıq. İtaətlərində saxlaya bilmədikləri şimal əyalətlərinin məcbur olub rusa verilməsinə razı olan öz Qacarlarımız olmadımı?..

Ey, mənim hər cəhətdə əvəzi, tayı-bərabəri olmayan millətim... Ulu Sabir demişkən, “qeyrətimiz bəllidi hər millətə”. Özündən olanı sevməyən, daim özgələrə yarınmağı xoşlayan, evində otağının, yatağının yaxşısını, tikəsinin dadlısını qonağına saxlayan, qonağı qarşısında əskilməyi ilə fəxr edən millətim... Başqaları kölgəsini də sevəndə sən gəlmələrə qucaq açdın, düşmənlərindən fərqli olaraq tolerant oldun, özününkünə qiymadığını yadlara bağışladın...

Sənin özünü sevən anın, vaxtın olacaqmı, millətim?.. Avropalıya bənzəyən, asiyalılıqdan çıxmayan, gözü özündə olmayan millətim...

Əsrlərlə varını daşdılar, torpaqlarını aldılar, – sən, elə hey namərdlərə, gizli düşmənlərinə dost deyib durdun. Nifrətinmi korşalıb, yoxsa yaddaşınımı qocalıb, millətim?

Dərbənddən Kərkükə, Həmədanadək türk, türkmən, “müsəlman”, azərbaycanlı, azəri və daha neçə adlara bölünüb varlığını düşməninə yedizdirə bilməyən millətim. Səndən nə umum? Əsrlər boyu ağalarının yadırdığı milli mənlikmi?..

Heyf.., mənlüyimiz gərəyincə olsaydı bizim də imzamız görünərdi tanınan “imzalar içində”...

Cənubdakı şəhərlərini farsa, Tiflisi gürcüyə, İrəvanı erməniyə, İqdırı osmanlıya, Kərkükü ərəbə, Dərbəndi

rusa bəxş edən millətim... Ətrafında pay almayan kimsə qaldımı?..

Mənim millətim! Milliyyətini dərk etməyənlərimizin mənsizliyi zaman-zaman bir sağalmaz yara kimi səndən əl çəkmədi. Başına gətirilən oyunlara, fəlakətlərə, itirdiklərinə baxmayaraq, yenə nə yaxşı ki, sən mövcudsan.., sən varsan və zamanın axarında məkanın genişlənilir, dünya boyu böyüyürsən, yüksəlirsən, millətim..! Və mənimsən...

08.2010

MƏNLIYIMIZIN MİLLİ NATAMAMLIĞI

İllərdir içimizdə aktual olan bir sual var: Biz öncə türkük, yoxsa müsəlmanıq? Müstəqilliyimizi əldə etməyimizdən çox illər keçməsinə baxmayaraq aramızda hələ də bəzilərdən kimliyini soruşanda milliyyətdən qabaq ilk növbədə müsəlman olduqlarını deyirlər. Onlara görə müsəlman olduqlarını düşünmək, sanki, türk olmaqdan çox-çox şərəflidir. Elə bil türk hesab edilərlərsə qınağa tuş gələrlər, özgülərə yarınmaqdan məhrum olurlar, təklənərlər, alçalarlar...

Bu "məsumlar" anlamırlar ki, insanın başlıca əlaməti onun dini inamı, əqidəsi deyil, milləti sayılır. Ona görə də cahil yox, kamil insan üçün millət inancdan daha irəlidir, əsasdır, önəmlidir. Qanunauyğun haldır ki, bayrağımızda da üç rəngin ən yüksəkdə olanı millətimizi ifadə edir. Kimlərdir islam adı altında dindən istifadə edib bizə kimliyimizi, milliyyətimizi unutturmaq

istəyənlər? Üzdə dost, qardaş deyib, ürəklərində isə sevməyən, bizi idarə etmək, həmişə nəzarəti altında saxlamaq xəyalında olanlar, Azərbaycanımızın güclü, vahid olmasını görmək istəməyənlər...

Dini inancın insan mənəviyyatında, onun həyatında oynadığı rol şübhəsiz möhtəşəmdir. Amma, milliyəti dinlə əvəz etmək mənliksizlikdən başqa bir şey deyildir və ya mənliyin natamamlığıdır. Mənliyi bütöv olmayan insan heç Allahına da gərəkməz. Belələri yalnız dinlə pərdələnib yadlara, şeytanlara qul olmaq üçün yaranıb.

Hamımızın bildiyi və həmişə dərin minnətdarlıqla andığı tarixi bir faktı xatırlatmaq istəyirəm. Ötən yüz illiyin on səkkizinci ilində kəndbəkənd, şəhərbəşəhər kafir düşmənlər xalqımızı qırıb çatanda mövcudluğumuz, azadlığımız uğrunda hər işdə xeyir güdən “dost müsəlman qardaşlarımız” yox, qanı qanımızdan olan Anadolu türkləri canlarından keçib şəhid oldular. Onların göstərdiyi fədakarlıq milli hissənin qalan bütün hissələrdən, inam və əqidələrdən üstünlüyünün unudulmaz mübariz nümunəsidir.

Əgər bir insanın milliyyətinə qarşı diqqəti yoxdursa, demək o insan öz valideyninə sevgi nədir, heç hörmət də bəsləmir. Valideynin saymayan insanı yəqin ki, Allah da sevməz. Bəlkə də kim bilir elə bu səbəbdən, içərimizdə olan bu sayaq adamların çoxluğundandır ki, yüz illərdir basqıya vərdiş başımız daim bəlalar çəkir, torpaqlarımız da yadlara paylanır...

Allah millətimizi içimizdəki belə yarıtmaqlıqdan, mənlıksızlıkdən, millıyyətsizlıkdən qorusun...

01.2011

FƏTƏLİ XANIN ARZUSU

Fətəli xan Qubalının zəhərlədilib öldürülməsindən iki əsrdən çox vaxt keçir. Bu gün də xəbis içlilər, Vətənimin birliyini istəməyənlər onun adı gələndə üzlərini turşudurlar, ağız büzürlər. Guya ruspərəst olub, rusa arxalanıb. Bəs o zaman kimə arxalanmalı idi? Həkimıyyətindən çıxmaq istədiyi zəifləşmiş Qacarlarımı, yoxsa bir-birini saymayan, hərəsi bir əyalətdə dərəbəylık yaratmış lovğa xanlarımı?

Fətəli xan gücü çatan xanlığı qılıncla aldı, çatmayanı siyasətlə, qohumluqla xanlığına birləşdirdi. Dərbənd, Bakı, Şirvan, Şəki, Lənkəran, Ərdəbil xanlıqlarını birləşdirdi. Gilan, Təbriz də onun yolunu gözləyirdi. O, vahid, bütöv bir dövlət yaratmaq istəyirdi.

Gəncə xanı Cavad xan xanlığını birləşdirməsə də, üzdə Fətəli xana qarşı zidd mövqe də tutmurdu. İpə-sapə yatmayan təkçə Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan idi.

Gürcü çarı İrakli ilə qardaşlıq edən İbrahimxəlil xan tək özünü düşünürdü. Xanlığını qorumaq üçün hər güzəştə getməyə hazır idi: qızını Fətəli şah Qacara verdi, oğlunu ruslar girov götürdü. Nə Fətəli xanla razılığa gəldi, nə də dar gündə Cavad xana kömək etmədi.

Və sonda “mükafatını” da aldı: Şuşa yaxınlığındakı Qanlı dərədə ruslar tərəfindən ailəlikcə gülləbaran edildi...

Bir çox mənbələrdə Fətəli xanın şəcərəsinin davamçıları babalarının xanların toplandığı Şəmkir görüşündəki ziyafətdə Cavad xanın göstərişi ilə zəhərləndirildiyini bildirirlər. Belə nəql edilir ki, görüşdən qayıdıb yolda xəstələnən Fətəli xan Bakıya çatdırılarkən bacısı Xədicə Bikəyə zəhərlənməsində Cavad xandan şübhələndiyini deyibmiş.

Hərki-hərkillik bəhrəsini verdi. Şəmkir görüşündən 13 il sonra Cavad xanın gecikmiş birlik harayına kimsə yaxın durmadı, heç bir xan kömək etmədi. İnadla müqavimət göstərdiyi üçün onu da oğlu ilə birlikdə Gəncəni alan rus işğalçıları öldürdü.

Nə edəsən ki, vaxtında birləşməyə can atmayan, tək özünü sevənlərin aqibəti daim belə faciəli qurtarır...

İki əsrdən çoxdur ki, bir millət olaraq Şəmkir görüşünün nəticəsinin, birləşə – bir fikrə gələ bilməməyimizin acısını çəkirik.

Fətəli xandan bir əsr yarım sonra böyük vətənpərvər Mircəfər Bağırov da tarixi şəraitdən yararlanmaq, Azərbaycanımızın bütövləşməsinə, birləşməsinə istədi, amma təəssüf ki, yenə alınmadı. Bu dəfə yadlar mane oldular, böyük türk dövlətinin yaranacağından qorxdular.

İnanıram ki, həmişə belə qalmayacaq, yaxın əsrimizdə vətənimdən onların edə bilmədiyini həyata keçirəcək daha bir böyük şəxsiyyət tarix səhnəsinə gələ

cək və Azərbaycan adlanan bütün torpaqlarımızı birləşdirəcəkdir.

Mən Fətəli xanın arzusunun bir zaman reallaşacağına inanıram. O gün mütləq gələcək...

08.2014

BÜTÖVSÜZLÜK DƏRDİ

Nədən Tanrı bizi belə yaratdı: nə oyannıq, nə buyannıq... Qalmışıq ortalıqda, özümüzdən savayı hamıya yarayırıq. Hər işdə öndəyik: yaxşıda da, pisdə də...

Dərindən düşünəndə heç demə, bizim bütün işlərimiz belədir. Bir az ordan, bir az burdan. Həm elə, həm belə... Yox, bu yarımçılıq deyil. Yarımçılıqdan çox bütövsüzlük faciəsidir. Axtarsaq bir işimiz, bir cəhətimiz yoxdur ki, orada bütövlük hökm sürsün. Baxın, diqqətlə özümüzü düşünək: həm Avropaya aidik, həm də Asiyaya, xalqımızın bir hissəsi Arazdan o taydadır, bir hissəsi bu tayda, torpağımız da para-para... Bir azımız sünnüdür, bir qədərimiz də şiə. Həm qədimik, həm də cavan. Yarımız deyir türkəm, yarımız da israr edir ki, müsəlmanam, türk yox, azəriyəm... Vəssalam, indi baş aç ki, millətimizin adı hansıdır? Cavanşirdən, Babəkdən danışanda qəhrəmanıq. Gəl ki, illərdir Qarabağa ayaq basa bilmirik. Savadımızla öyünürük, amma, yaxın xarici ölkə həkimləri onlara müraciət edən xəstələrimizin çoxluğundan beziblər. Mədəniyyətimizlə qürrelənirik, küçələrimizin natəmizliyini görəncə hələ tam mədəni olmadığımızı etiraf etməli oluruq. Siyasətimiz-

də də belədir, hər tərəfə axırıq, hamı ilə müttəfiq... Hansını deyim? Sanki, bir bütövsüzlük sindromuna mübtəla olmuşuq.

Heç şübhəsiz, başımıza gələn bütün itkilər, məğlubiyətlər, faciələr elə bu bəlanın – bütöv ola bilməməyimizin, bütövsüzlüyümüzün ucbatındandır. Bütövsüzlüyün həyatımıza hərtərəfli təsir göstərməsinə baxmayaraq, nə yaxşı ki, insanlarımız arasında əməli, əqidəsi, sözü, ailəsi bütöv olanlarımız hələ var. Nicatımız belə insanların artmasında, çoxluq təşkil etməsindədir. Əks halda, bir müddət sonra fəxr elədiyimiz “tolerant” (sovet dövründə “beynəlmiləl”) baxışlarımızla kimliyimizi ayırd edə bilməyəcəyik...

06.2011

TƏK ÖZÜNÜ YOX, ÖZÜMÜZÜ SEVMƏK MÜMKÜN MÜ?..

Adını yazar qoyan bir çox qələm əhli mətbuat səhifələrində bəzi xalqlardan söz açdıqda pis bir qüsurlu kimi onların millətçi olduğunu yazıb, sonra da “tolerant” brendi altında xalqımızın ürəyinin genişliyindən ağızdolusu bəhs edirlər. Əslində bu heç də “sinə böyüklüyündən” deyil, araşdırsaq başqa səbəblər çıxacaq ortaya. Fikrimcə özgəni özü qədər sevən, fərq görməyən xalq, deməli özünü də özgə gözü ilə sevər. Başqasına özümüzdən artıq önəm verməyimiz də yəqin ki, bu səbəbdəndir. Daha doğrusu, biz cəm halında özümüzü xoşlamırıq, amma, tək halda isə özümüzdən qeyri kim-

səni sevmirik. Hər şeydən əvvəl əsasən öz cibimiz, mədəmiz, şöhrətimiz üçün çalışırıq. Bu istəklərimizi bəzən sonsuz hərisliklə istədiyimizdən ətrafımızdakı hər kəsə bir rəqib, maneə, gərəksiz canlı kimi baxırıq. Əksəriyyətimiz xalqı, milləti mənsub olduğumuza görə yox, özümüz üçün – xeyrimiz və əmlakımız üçün sevirik. İlk növbədə alacağımızı düşünürük: dostluqda, eşqdə, ailədə... Alacağımız alınmayanda sifətimiz çönür... Mənəmmənəmliyimiz hər kəsin uğuruna paxıllıq yaradır.

Biz niyə beləyik?.. Hardan gəlib bu gen canımıza? Nəticədə öz qanımızdan olanlardan zəhləmizin getdiyini etiraf etmək istəməyib, eyibimizi örtmək səbəbindən başqalarına qucaq açıb oluruq tolerant.

Mən ingilisin, fransızın, ya da italyanın öz millətini necə sevməsindən danışmıram. Həyatımda nə qədər gürcü görmüşəm, onlarda olan milli qürur hissinə daim heyran qalmışam. Dəfələrlə bizim televiziyalarda Borçalıdakı azərbaycan dilli orta məktəblərin bağlanması, torpaqların yalnız gürcülərə paylanmasıdan şikayət dolu xəbərlər səsləndirilir. Haqsızlıq sayılsa da, mən gürcülərə öz aləmində müəyyən mənada haqq verirəm. Onlar nə edirlərsə öz millətlərinin gələcəyinə görə narahat olub edirlər, daha bizimkilər kimi aldıkları vəzifənin mayasını çıxartmaq dərdindən pulun quluna dönmürlər...

Və yaxud, bir həqiqətdir ki, osmanlı türklərinin bizdən ən böyük üstünlüyü onlarda vətən, millət hisslərinin yetərinə olmasıdır. O sevgidəndir ki, osmanlı sultanları yüz illərlə damarlarında yad xalqların qanı axsa

belə, nə dinlərindən, nə də dillərindən dönmədilər. Bizim şahlarımız sayaq öz dərilərini qorumaq naminə milləti təriqətlərə bölmədilər, özgə xalqın dilində danışmadılar. Onların bizim üçün dedikləri “azərbaycanlının vətəni evinin qapısında qurtarır” istehza dolu atmacaları nə qədər acı həqiqət olsa da utandırıcıdır...

Özümüzə sayğısızlıqda kimdir günahkar? Çapqıncılığı (rüşvət almağı) bacarmayana qız vermək istəməyən kişilərimiz, yoxsa insanlığı əsas sayıb, milliyyətə önəm verməyən, firavan həyat eşinə özgələşməyə hazır qadınlarımız? (Son vaxtlar xaricələrə ərə gedənlərin sayı durmadan artır, baxmayaraq ki, bir-neçə illik ailə həyatından sonra belə nikahların bir çoxunun sonu boşanma və ya bədbəxt hadisələr ilə tamamlanır.)

Bu əsnada hələ o zaman məni heyrətləndirən bir hadisəni xatırlatmaq istəyirəm. Atəşkəsdən çox yox, bir-neçə il ötmüşdü. Başımıza gələn faciələrdən aldığımız sarsıntılar hələ köhnəlməmişdi. Dələduzluq üstündə həbs edilmiş bir erməni qadınına cəza kəsilmişdi. Cəza evinin rəhbərliyi ona azərbaycanlı qadın məhkumları arasında xətər toxunulacağından bərk ehtiyatlanırdı. Ancaq, gözlənilənin əksi baş verdi. Yeri gələndə öz xeyirlərindən ötrü bir-birlərinin saç yoldusuna çıxan bizim qadınlar: “erməni olanda nə olar, o da insandır”, – deyib “qərib” qonağı heç özlərindən ayırmadılar.

Təsəvvür edin ki, belə analoji hal İrəvanda olsaydı, o qadını erməni qadınları necə pis günə qoyardılar...

Nə etməli? Neyləyəək ki, özümüzü də layiqincə se-vək? Anaların tərbiyədə əsas rol oynadığını nəzərə al-saq, belə çıxır ki, qadınlarımızda milli hiss güclənməsə, onlardan törənənlər də anaları kimi millətində etinasız olacaqlar. Elə isə qadınlarımızda milli ruhu necə yük-səldək ki, sözün yaxşı anlamında millətçi olsunlar...

Həyatda hər şey qarşılıqlıdır. Onlardan milləti sev-məyi tələb etməkdən əvvəl, biz kişilərə də bir məsələni çözmək qalır: biz də öz növbəmizdə başqa xalqlardan olan qadınlara laqeyd qala bilərikmi?..

Çətin sual da olsa, tək özü üçün, “ bir boğazı, bir ...” üçün yaşamaq yox, özümüzü – bizdən olanları sevmək mümkünmü?

Əgər bunu bacara bilsəydik...

03.2012

KEÇMİŞ “BABAM”LA SÖHBƏTİM

Ötən günlərin birində məni fəhləsi olduğum idarə-nin zirzəmisinə yollayıb orada səliqə-sahman yaratma-ğı tapşırıdılar. Bir vaxtlar gərəkli olmuş, sonra istifadəyə yaramayan, amma atılmayan əşyaları bir daha çıxdaş etməli, tamam yararsızları yığışdırıb tullamalı, qalanla-rının isə tozunu silib yenidən müəyyən qayda ilə yerlə-rinə düzməli idim.

Çoxdan tullanmalı əşyaları götür-qoy edərkən mü-diryyətin səbrinə heyrətlənməyə bilmirdim. “Bu la-zımsız şeyləri niyə saxlayırlar”, – düşünürdüm ki, bir-dən zirzəminin lap küncündə toz basmış qızılı rəngli

bir balaca büst gördüm. Diqqətlə baxdım, tanıyanda xeyli sevindim. Nostalji hissələrim oyandı, uşaqlığımı, gəncliyimi xatırladım. Elə bil uzun illərin doğmasını, tanış simasını gördüm. Bu o idi: sevimli keçmiş “babam” Lenin...

Düzü neçə illərdən sonra belə ağıla gəlməz yerdə - zirzəmidə onunla rastlaşmağımdan həyəcanlanmışdım. Həm sevinmişdim, həm də kədərlənmişdim: “Eh, Lenin baba, səni uşaqlığımda bilirsən, nə qədər sevirdim? Tək mən yox, səni milyonlarla adam sevirdi. Sənin haqqında yazılan kitabları oxuyurdun, filmlərə baxırdın, nədəsə sənə oxşamağa çalışırdın. Adın haralarda yox idi. Dağ zirvəsindən başlamış tələbə təqaüdünə qədər hər yerdə. Heykəllərin saymaqla qurtarmazdı. Bu sayaq büstlərindən bütün idarə və təşkilatlarda, az qala hər kabinetdə var idi...

Birinci sinifdən çox xoşladığım mahnı idi:

*Açıldı gözəl səhər
İşıqlandı obamız,
Azadlıq verdi bizə
Lenin əziz babamız...*

Ortasında sənin uşaqlıq şəkilin olan qırmızı beşgüşəli oktyabryat ulduzunu pencəyimizin sağ döşünə taxanda sevincimizin qədəri olmurdu. Sinifdə öndəki partaya balaca qırmızı bayraq sancıb Lenin partası dəyərdilər. Bu partada o şagird otura bilərdi ki, dərslərdən yalnız beş qiymət alsın. O partaya layiq olmaq

üçün əldən gedərdik. İnşalarımızda sənə olan sonsuz məhəbbətimizdən yazmaqdan yorulmazdıq. Təbliğatın elə qurulmuşdu ki, insanlar səni bəzən peyğəmbər hesab edirdilər. Haqq, ədalət pozulanda sənin mavzoleyinə məktublar yazır, imdad diləyirdilər. Şəklin hər yerdə vardı: ekranlarda, qəzetlərdə, yollarda, parklarda, binaların fasadlarında. Təsvirini ən çox pulların üstündə görəndə sevinirdik, illah da başının şəkli olan qırmızı onluqları görəndə...

Komsomol biletinin, komsomol nişanının üstündə də vardı. Əsgərlikdə ən çox sevdiyim yer "Lenkomnata" deyilən, şəkillərinlə bəzədilmiş Lenin otaqları idi. Şəklin olan partiya biletini də almaq istədim. Gəl ki, tələbə olduğum üçün gərək rüşvət verəydim. İstəmədim. Mən axı səni rüşvətsiz istəyirdim. İlk dəfə səndən bax onda xoşum gəlmədi, incidim..

Sonra dövr dəyişdi. Məlum oldu ki, sən heç də peyğəmbər-filan deyilmisən. Tiranlardan biri imişsən. Sən heç də bizi – bu xalqı, Bakını bizə görə yox, neftə, öz yaratdığı dövlətin xeyrinə görə istəmişsən..

Milyonlarla insan səndən üz döndərdi. Heykəllərin uçuruldu, adını tarixdən savayı hər yerdən, hər yandan sildilər. İndi gör nə günə qalmısan, Lenin babam... Kim inanardı? Heç kim... Şəxsən mən heç vaxt inanmazdım ki, hansı yüksəklikdən gəlib, bu qaranlıq, rütubətli zirzəmiyə düşəcəksən. Günahkar kimi susursan, yəqin dəyəsi sözün də qalmayıb, istədiyini zamanında demişdin... Eh, Lenin baba, səni daha heç yerdə sevmirlər. Sə-

nə əziz yerlərdən biri olan Kiyevdə, Ukraynanın hər yerində heykəllərini aşırıdılar...

Səndən əbədi büt yaratmaq istəyirdilər. Lakin büt-lər əbədi olmur. Gec-tez belə olmalı idi. Qəm eləmə, büt-tün büt-lərin axırı məhvə məhkumdur, əziz keçmiş ba-bam!..”

Qızılı rəngli balaca büstü zirzəmidən atmağa ürə-yim gəlmədi. Ötən yaşadıqlarımın xatirinə dəymədim. Tozunu silib yerinə qaytardım. Mənə elə gəldi ki, onu zirzəmidən çölə atsaydım uşaqlığımın, gəncliyimin şir-in xatirələrindən imtina etmiş olacaqdım. Ancaq mən-dən sonrakı cavan, gələcək fəhlənin onu zibilliyə tulla-yacağına yüz faiz əminəm...

12.2013

YEKƏBAŞLIQ

Yekəbaşlıq Azərbaycan türkcəsinin izahlı lüğətində anlamazlıq, qabalıq, kobudluq kimi izah olunur. Amma mənim aləmində isə yekəbaşlıq bilərəkdən edilən an-lamazlıq, ümumiyyə əhəmiyyət vermədən fərdi marağı-nın iddiasında olmaqdır. Xüsusən də haqsız olduğunu bilə-bilə...

Bu mənada bəşər tarixinin ilk yekəbaşı Adəm övla-dı Qabil olmuşdur. Qisməti ilə razılaşmayan Qabil layiq olduğundan artığına tamah etmiş, nəticədə insanlığın birinci qatilinə çevrilmişdir.

Xalqımızın tarixində silinməz izlər buraxan ən bö-yük yekəbaşlar – zəmanələrinin nömrə biri sayılan ək-

sər şahlarımızı hesab etmək olar. Məhz onlar milləti deyil, özlərini düşünüb hakimiyyətlərini möhkəmləndirmək üçün əhalini sünnü-şiəyə böldülər, fars dilində danışdılar...

Xanlarımız yekəbaşlıqlarının ucbatından heç cürə birləşə bilmədilər. Öz dəyərsiz dərilərini Vətən torpağından üstün tutdular.

Yekəbaşlıq tarixin hər dönəmində bizi qarabaqara izlədi. Ötən əsrin iyirminci ilində vəzifə, səlahiyyət qazanmaq istəyən yekəbaşlarımız təzə yaradılmış müstəqil dövlətimizin – Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaşamasına imkan vermədilər. Az keçmədi xidmətlərinin “əvəzi olaraq” həyatdan silindilər...

Onların törəmələri 1990-cı ilin 20 yanvar gecəsi kabinetlərini itirməkdən qorxub xalqının qırılmasına qarşı susdular. Nəinki istefa vermək, əksinə vəzifə uğrunda aralarında mübarizə apardılar. Bu hal torpaqlarımızın işğalı, faciələrimiz zamanı da yaşandı...

Yurdumuz ikinci dəfə müstəqilliyə qovuşanda, onu paralayıb bölmək istəyən növbəti yekəbaşlar baş qaldırdılar. Nə yaxşı ki, xalqın qətiyyəti qarşısında əyildilər, istəkləri gözlərində qaldı.

Çoxdur belə nümunələr, saysız-hesabsız... İndi də siyasət meydanına yeniləri – dağılmış SSRİ-ni “diriltmək” istəyənlər gəlir. Şübhəsiz, onlara da nələrsə vəd olunub, ona görə də şəxsi xeyirləri üçün ümumi mənafeyə göz yummağa hazırdılar.

Yekəbaşlıq təkcə siyasətdə yox, həyatımızın digər sahələrində müxtəlif səviyyələrdə də özünü göstərir.

Belələri bir qayda olaraq əsasən özlərini düşünürlər, başqasını hesaba almadan, saymadan yalnız gəlirlərini artırmağa çalışırlar. Anlamaq istəmirlər ki, ətrafındakıların vəziyyəti yaxşılaşmasa təkbəşinə xeyir, qazanc da çoxalmaz, artsa da bərəkəti olmaz.

Bir-birinin qoynunda tikilən, küçəyə tərəf biri o birindən az da olsa irəli çıxan binalar, yaşıllıqların yerində salınan iri ticarət obyektləri, ayaq atıb keçməyə yer olmayan qəbiristanlıqlar yekəbaşlıqdan xəbər vermir-mi?..

Adı çəkilən bəlanın üzündən ölkədə avtomobil yol nəqliyyatında hər gün onlarla insan şikəst olur, dünyadan köçür. Çünki, yekəbaşların hamısı özünü haqlı sayıb tələsir, heç biri yol vermək, güzəştə getmək istəmir. Həmin səbəbdən yol qəzaları daim baş verməkdə, yüksələn xəttlə artmaqda davam edir.

Millətin mənəvi aşınması fonunda qanına işləyən, az qala milliləşməyə yön alan yekəbaşlıq xüsusiyyəti cəmiyyətimizdə hələ uzun illər sağalmayacaq çətin mərəzdir. Allah özü hifz etsin bizi, bu ağır dərdədən...

01.2014

ƏSLİNDƏ 30 AVQUST MÜSTƏQİLLİK GÜNÜDÜR!

1991-ci ilin 30 avqust günü Azərbaycan tarixində ən önəmli, tarixi günlərdən biridir. Həmin gün o dövrdəki Ali Sovetin növbədənəkənar sessiyasında "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqın-

da” Bəyannamə qəbul edilərək Azərbaycan Respublikası 1918-ci ildə qurulmuş Xalq Cümhuriyyətinin varisi elan olundu. Əslində bu müstəqilliyin elan edilməsi demək idi. Hesab edirəm ki, indiki müstəqilliyimiz məhz Bəyannamə günündən – 30 avqust 1991-ci ildən başlayır. İnanıram ki, belə düşünən tək mən deyiləm.

Keçmiş SSRİ-də sovet respublikalarının müstəqillik “paradı” qəbul edilmiş bəyannamədən on gün əvvəl, 1991-ci ilin 19-22 avqustunda baş vermiş QKÇP (Fövqaladə Vəziyyət üzrə Dövlət Komitəsi) “tamaşası” ilə başlanmışdı. Avqustun 20-də Estoniya, 24-də Ukrayna, 27-də Moldova öz müstəqilliklərini elan etdilər. Buna qədər isə ilk dəfə Litva respublikası (11.03.1990), sonra Rusiya (12.07.1990), Gürcüstan (09.04.1991) suveren dövlət olmalarını dünyaya bildirmişdilər.

Sovet İttifaqının dağıldığını dünyanın hər yerində dərk etsələr də, o vaxtkı respublika rəhbərliyimiz müstəqilliyi nədənsə həzm edə bilmirdi. Yetmiş il Kremlin göstərişi ilə işləyənlər baş verənlərə inana bilmirdilər, daha pisi o idi ki, inanmaq istəmirdilər. Ona görə də Azərbaycan Respublikasının Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiyaya Aktının hazırlanıb qəbul edilməsi 14 günə nəzərdə tutulsa da, məsələni müxtəlif bəhanələrlə 48 günədək uzatdılar.

Oktyabrın 18-dək isə artıq keçmiş 15 sovet respublikasından 11-i bu “proseduranı” keçmişdi. Hətta bədnam Ermənistan da (21.09.1991) bizi önləmişdi. Bizdən sonra axıra Türkmənistan, Qazaxıstan və Belorusiya qalmışdı. İllər keçsə də bu acınacaqlı ləngitmə faktını

“Moskvapərəst rəhbərlərimizin” köləliyə sadıqlıyı nümunəsindən qeyri başqa cür qiymətləndirmək mümkün deyil...

30 avqustda müstəqillik rəsmi surətdə elan olunmalı halda gah qanun, gah da referendum bəhanələri ilə bu məsələ ilin son günlərində uzadıldı. Necə deyərlər, it əl çəkdi, motal əl çəkmədi. Xüsusilə, bu məsələdə o dövrdə ölkəyə başçılıq edən cənabın da “xidmətləri” böyükdür...

Həmin gün tarixi əhəmiyyəti baxımından digər rəsmi bayramlardan heç də geri qalmır. Niyə görə müstəqilliyimizin tarixini bu gündən hesab edib onu geniş qeyd etmərik? Konstitusiyaya Aktının əsası – qəbul edilmiş Bəyannamə deyilmi? Kölə xislətlilər tərəfindən edilən səhvləri özümüzlə gələcəyəmi daşmalıyıq? Nə vaxta qədər 18 oktyabr bizim müstəqillik günümüz olacaq..?

2014

BİZ “AZERİ” DEYİLİK

Sözüm özlərini türk, bizi “azeri” adlandıran Türkiyə türklərinə, daha doğrusu osmanlı türklərinədir. Əziz qardaşlarımız, sizin türk olmağınıza kimsənin şübhəsi yoxdur. Amma, bizi türk deyil, türk kökənli xalq kimi “azeri” çağırmağınızın nədən qaynaqlandığını özümə heç cürə aydınlaşdırma bilmirəm. Bu qardaşlıq “qısqancılıq”dır, yoxsa nədir? Necə olur ki, Türkiyə mətbuatı İranda, Güney Azərbaycanında yaşayan həmmillətim

türk hesab edir, dilini türk dili adlandırır, ancaq, Arazdan şimaldakıları isə müvafiq olaraq “azeri” və “azeri dili” sayır? Məgər biz quzeylilər, güneylilərdən ayrı xalqıq?!

Qardaşlar, bizi niyə ayırırsız? Yoxsa, yadlar kimi sizə də bizi – Azərbaycan türklərini bir bütöv tanımaq sərf etmir? Olmaya böyrünüzdə güclü qardaş görmək istəmirsiniz? Üstəlik Kərkükdəki soydaşlarımıza da türkman deyirsiniz. Bəlkə də, bu səbəbdəndir ki, Bütöv Azərbaycan məsələsi gündəmə gələndə daha çox susmağa üstünlük verirsiniz...

Kökləri onbeşinci əsrə gedən qısqanclığın səbəbləri məlumdur. Osmanlı dönəmindən bəri ətrafındakı bir çox ölkələri zəbt etdikləri halda, talandan savayı Azərbaycanda oturuşa bilməmələri Anadolu “başbilənlərini” daim qıcıqlandırır. O dövrün tarixini oxuyarkən bəzən özüm də heyrtlənmişəm: qəribədir, yüz illərlə Yaxın Şərqi, Balkanları əsarətdə saxlayan Osmanlı imperiyası nəyə görə bütün Azərbaycana sahiblik edə bilməyib? Görünür, bu qan qohumluğundandır: qardaşı məğlub etmək, yada qalib gəlməkdən həmişə çətin olub. Azərbaycan hökmdarlarına aşağılayıcı münasibət də, elə bu üzdəndir. Həmin münasibət indiki günümüzdə də Türkiyədə çəkilən teleseriallarda davam etdirilir. Seriallarda bir normal azərbaycanlı obrazı görməzsən. Əksəriyyəti gülüş yaradan yalançı, fırlıdaq ya da dələduz...

Qardaşlar, biz hamımız dələduzuqmu? Yəni “azeri”lərin içində Adəm oğlu yoxmudur?

Yeri gəlmişkən, 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti zamanında biz özümüzü türk adlandıranda siz osmanlı idiniz. Bizdən beş il sonra siz də türk olmağınızı etiraf etdiniz. 1937-ci ildə bir “gavur” adımızı dəyişdirib azərbaycanlı edibsə, bu sizə əsas verirmi ki. təkçə özünüzü türk hesab edəsiniz..?

Qanımız bir, canımız bir osmanlı qardaşlarım, Sizə müraciət edirəm! Doğru sözdür, qarın qardaşdan irəlidir. Narahat olmayın, araya düşmənin girməsə Sizə bizdən heç vaxt rəqib olmayacaq. Dədə Qorqudun ulu ruhu xatirinə, haqq naminə – rusa, farsa qoşulub Siz də bizi ayırmayın, paralayıb kiçiltməyin... Biz “azeri” deyilik, biz güneyli-quzeyli Azərbaycan türküyük!

04.2012

ÇANAQQALA DEYİLƏNDƏ...

Çanaqqala deyiləndə, ilk əvvəl o mübariz savaşı, döyüşlərdə canını fəda edən iki yüz əlli mindən artıq şəhidin həmişəyaşar ruhunu anıram. Türkün millətlər arasında tarixi sınağı, tarix qarşısında alını açıq, üzünü ağ, başı vüqarlı çıxdığı imtahan...

Bu döyüşlər – Vətəni canından artıq sevməyin gerçək nümunəsi, şanlı sübutu, Vətən üçün ölməyin şirin dadan fürsəti...

Türkün düşmənlərinin başlarında çatlatdığı çanaxdı Çanaqqala. Çanaqqala zəfəri – böyük türk ruhunun dolğun ifadəsi, bariz təzahürü, özünü təsdiqi, əyilməzliyi, iradəsinin bütövlüyü, qırılmazlığı, sarsılmazlığı,

dönməzliyi, ölümsüzlüyü... İşğalçı düşmənlərin mənfur niyyətlərinin puç olduğu, arzularının ürəklərində gömüldüyü möhtəşəm torpaq...

Osmanlı türkünün fransıza, ingilisə, onların əlaltılarına keçdiyi igidlik dərəsi, millətin mətanəti, şücaəti, şərəfi, ləyaqəti, qeyrətinin varlığı, namus ucalığı, əbədi şan-şöhrəti, fərəhi, fəxri-fəxarəti, mərdlik, qəhrəmanlıq rəmzi – Çanaqqala...

Çanaqqala həm də bizim üçün – üç mindən çox Azərbaycan türkünün qardaşlıq borcunu ödəyərkən, şəhid olduğu müqəddəs məkandır. Görəsən, nədən, tariximizdəki Vətən torpaqları uğrundakı vuruşlardan yadda qalanı, xatırlananı, beynimizə yeridiləni təkcə – (yadlarla deyil, qardaşlarla olan) Çaldıran döyüşü oldu? Zaman-zaman obamıza diş qıçırdan arxalı köpəklərin yürüşləri, istəkləri əksər vaxt – olmayan birliyimizə üstün gəldi. Parçalandıq, paralandıq, bölündük...

Heyiflər ki, yurdumun Babəki, Cavad xanı olsa da, qürrələnəsi Çanaqqalası olmadı...

Xalq – yalnız belə mətin qələbələrlə millətə çevrilir...

07.2009

ŞİRVAN

Dərbənddən Kürə qədər, Ağdaşdan Xəzərədək böyük, tarixi mahal – Şirvan. Qədim dövlətçilik, zəngin mədəniyyət ərazisi. Şirlər ölkəsi, sirlər diyarı...

Şahları farsın dilində danışan, çox vaxt Kürdən o yana əli yetməyən, gücü çatmayan, əsrlər boyu tək başını qoruyan Şirvan. Zaman-zaman, özgülərə qucaq açdın, özününküləri yurdundan sürgün etdin... Xaqanini obasına həsrət qoyan, Nəsimini uzaq ellərə qərrib salan, Seyid Əzimin həyatını bitirən, Hadini vaxtsiz itirən, Sabiri evindən köçürən Şirvan... Sağlığında sevmədin dahilərini. Hansı səbəbdən, yoxsa etdiyin günahlardanmı, sinən dəfələrlə zəlzələlər məskəni oldu?..

Sənin qədrini, dəyərini həmişə yadlar bildi. Yaşadılar, daşdılar torpağının altını da, üstünü də. Özünə qiymət, dəyər verə bilməyən Şirvan... Ona görə də, Dərbənddən ayrı qaldın, rayon-rayon bölündün, Abşeron dan kiçilib Şamaxıya sığındın... Nəhayət, Kür üstündə bir cavan şəhərdə qərar tutdun...

Tariximizin fəxr ediləsi, qürur verici səhifəsi, para-para paralanmış Vətənimin müqəddəs parçası, baş tacı – Şirvan!..

06.2009

YERFİ SİLSİLƏSİ

Azərbaycanımın Avropa hissəsində, Baş Qafqaz sıra dağlarından şimalda – Baba çayı ilə Cimi çayının qovuşub Vəlvələçay olduğu ərazidə, yan-yana cərgələnmiş, baxdıqca göz oxşayan uca dağ zirvələri sanki, qonaqları, gələnləri qarşılayır, şəhərə sarı gedənləri yola salır.

Buradan, Çayqovuşandan başlayaraq üzüyuxarı yüksələn xətlə, iyirmi üç kilometrədən çox şimal qərbə tərəf uzanan bu silsilə dağlar – Yerfi silsiləsi adlanır. Quba şəhərindən cənuba yol alanda uzaqdan silsilənin zirvələri əzəməti ilə üfüqlərə yaraşlıq verir.

Hündürlüyü dəniz səviyyəsindən min yüz metrədən – iki min üç yüz metrədək yüksəklikdə dəyişən kiçik dağ silsiləsi, tarixinin min ilə yaxın yaşı olan doğma, qədim kəndimin adını daşdığına görə mənim üçün digər dağ silsilələrindən daha artıq əzizdir.

Həm silsilə, həm də kənddən aralı cənub-şərq tərəfdə səmanı dələn, Baş Qafqazın sıra dağlarından biri olan Yerfi dağı (2069 metr) qəlbimin iftixar mənbəyidir. Onlar bu ərazidə Yerfinin nüfuz sərhədləridirlər.

İllər, əsrlər ötüb, dövrlər, zamanlar dəyişsə belə heç vaxt qürurunu itirməyən, nə şaha, nə gədəyə baş əyməyən, göylərə, buludlara ucalan, başı dumanlı, çis-kinli, həm də vüqarlı – Yerfi silsiləsi...

Gözəlliyi şöhrətli Yerfi xalçalarının naxışlarına köçən, qoynundakı yaylaqları səfalı, sərin havalı, ətəyindən axan suları dumduru, şəfalı, uşaqlıq illərimin cah-cələli, dağları sirli, səngərli-qalalı, elinə əbədi vəfalı – Yerfi silsiləsi...

Mən də qonağam, gələnlərdən biriyəm. Bir gün önündən susmuş keçib gedəcəyəm. Gələnlər gedəcək, dövrənin sürüb həyatdan köçəcək, amma, sən qalacaqsan, yaşayacaqsan, dünya durduqca duracaqsan sıralanan möhtəşəm zirvələrlə, ey Yerfi dağları – Yerfi silsiləsi...

01.2010

“QUBALI QIZ”LAR

Son illərdə yaddan çıxmaqda olan gözəl mahnılarından biri də “Qubalı qız”dır. (“Qubalı qız” mahnısını xalq artistləri Şövkət Ələkbərova, Gülağa Məmmədov və Məmmədbağır Bağırzadə oxuyub.) Sözləri xalq şairi Süleyman Rüstəm, musiqisi İbrahim Topçubaşova məxsus bu mahnı aqlım kəsəndən daim həzinliyi ilə ürəyimi rıqqətə gətirib, düşündürüb: İbrahim bəy görəsən mahnını daha çox kimə görə – anasına, yoxsa həyat yoldaşınamı bəstələmişdi? Əslində seçimdə fərq yox idi, nəticə baxımından bəstəsində bütün qəlbi ilə qubalı qızına məhəbbətini vəsf etmişdi. Şəxsən mən mahnını dinləyəndə özümdən asılı olmayaraq həyatımda ən əziz insan olan erkən itirdiyim anamı xatırlayıram. Anası, nənəsi, həyat yoldaşı qubalı qızı olan bütün insanlar, şübhə yox ki, buna bənzər xoş hisslər keçirirlər.

“Vətənimin bəzəyisən qubalı qız, qubalı”... Mahnıdakı bu sözlər ilk baxışda adi tərifi kimi görünsə də, şair tərəfindən qubalı qızına qarşı əsaslı, doğru münasibətdir. Məqsədim tərəfkeşlik və ya təəssübkeşlikdən uzaq olaraq faktlarla bu mövzuda sizə söhbət açmaqdır.

Herodotun tarix kitabında haqqında danışılan, qanıçən Kirin qənimi, massaget türk tayfasının qadın hökmdarı ulu Tomrisin diyarıdır Azərbaycanımın bu ərazisi. Qədim diyarın qadınları Tomrisdən, Fətəli xan Qubalının həyat yoldaşı cəsur, qorxmaz Tutu Bikədən başlayaraq vətənin bəzəyi olmuşlar. Bu zonanın tanınmış qadınları bir qayda olaraq həyatlarını ərlərinin

amalları uğrunda fəda etmişlər. Abbasqulu Ağa Bakıxanovun həyat yoldaşının adına olan Quba şəhərindəki Səkinə xanım məscidi bəhs etdiyim yönümdə sıradan bir misaldır.

İyirminci əsrin əvvəllərində ədəbiyyatımızda ilk qadın yazıçı, dramaturq Səkinə Axundzadə, o dövrün mübariz qadınları sayılan Ayna Sultanova (Həmid Sultanovun həyat yoldaşı), Ceyran Bayramova (Əli Bayramovun həyat yoldaşı) respublikamızda tanınmış simalar olub. Xalqın sevgisini qazanmış, “Kəsmə-şikəstə” muğamını özünəməxsus məlahətli səsi ilə oxuyan əməkdar artist Fatma Mehrəliyevanı bu mənada xatırlamaq günah olardı. Haqqında danışdığım mahnını bəstələyən İbrahim Topçubaşovun anası, məşhur cərrah Mustafa Topçubaşovun həyat yoldaşı – ilk qadın rəssam, əməkdar incəsənət xadimi Reyhan Topçubaşova da qubalı xanımdır.

Bu qadınlar sırasında tibb elmləri doktoru, professor Leyla Məmmədbəyovanın, stomatologiya sahəsində ilk qadın tibb elmləri doktoru, professor Tamara Hüseynovanın, əməkdar həkim, tibb elmləri doktoru, professor Kübra Fərəcovanın, dövrünün istehsalat qabaqcılı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Humay Hüseynovanın, əl işləri muzeylərimizi bəzəyən məşhur xalça ustası, Dövlət mükafatı laureatı Gülnənə Mustafayevanın da adlarını qeyd etməmək mümkün deyil.

Qəribədir ki, oğru dünyasının qadın avtoriteti (“Zerkalo Klara”) Klara Yusifzadə də qubalı qızlarından biridir. O dövrünün tanınmış ziyalılarında olan

qubalı Ağababa Yusifzadənin qızıdır.

Müasir zamanımızda tanınan qadınlardan müğənni xalq artistləri Zümrüd Məmmədova, aktrisa Zərnigar Ağakışiyevanın adlarını fəxrlə çəkmək olar. Bu diyarın qızları bir çox yaradıcı insanların həyat yoldaşları, ilhamvericiləri olmuşlar. Əsrlərdən gələn hamının bildiyi bir həqiqət var ki, dahi Nizami Gəncəvinin qəlbini alan gözəl Dərbəndli Afaq xanım olmuşdur. (Rus işğalında Dərbəndlə Quba eyni ərazi bölgəsi hesab olunub.) Maraqlısı odur ki, ilk xalq şairimiz Səməd Vurğunun, Abdulla Şaiqin həyat yoldaşları da əslən Dərbəndlidir. (Yeri gəlmişkən, sevimli aktrisamız, xalq artisti Şəfiqə Məmmədova da Dərbənddəndir.) Blidiklərimdən xalq şairi Məmməd Arazın, tanınmış bəstəkar Vasif Adgözəlovun və daha neçə-neçə yaradıcı şəxslərin ömür-gün yoldaşları da qubalı olmuşlar.

Özləri Qubada doğulmasalar belə, ictimai xadim Lalə Şövkət, əvəzolunmaz aktrisamız Afaq Bəşirqızı, müğənni Zülfiyyə Xanbabayeva, aktrisa Mehriban Zəki, opera səhnəmizin "Karmeni" Fidan Hacıyeva həqiqətən vətənimin bəzəyi sayılası qubalı qızlarıdır. Mən yalnız kütlənin tanıdığı məşhurları sadaladım. Ola bilsin kimlərisə unuttum, xatırlamadım, adlarını çəkmədiyim hörmətli xanımlar məni bağışlasınlar. Unutduqlarımın hər birinə, bütün qubalı analara dərin, tükənməyən ehtiramımı bildirirəm. Siz bu ehtirama, sonsuz rəğbətə layiqsiniz, necə ki, mahnıda deyilən sayaq: "Həyatımın çiçəyisən.., göyçəklərin göyçəyisən qubalı qız, qubalı..."

2012

DOSTUMA ELEGİYA

*(yazıçı ömrünü yaşamaqdan usanmış
dostumun əziz xatirəsinə)*

O, daha yox idi. Yəni, qəribə də olsa səssiz-küysüz aramızdan getmişdi. Yalnız surəti bir müddətlik yaddaşlarda, xatirələrdə ilişib qalmışdı. Cismi metryarım-lıq torpağın altında, ruhu isə hələ dəqiq yerinin təyinatını gözləyənedək göylərdə vaxtını ötürürdü.

Ölümünün qəribəliyi onda idi ki, öləcəyini özü də daxil olmaqla kimsə gözləmirdi. Qocalmamışdı, ağır xəstəliyi də yox idi, nə də kimsə onu öldürəcəyi ilə hədələməmişdi. Ola bilsin özünə ölüm arzuladığı anları olmuşdu: imkansızlıqdan sıxılanda, ehtiyacdan darılanda, yazıçı taleyindən usananda, həyatın mənasızlığını dərk edəndə... Amma, bunun üçün qabaqcadan heç bir hazırlıq görməmişdi. Əcəl qəfildən gəlmişdi. Sanki, Əzrayıl onunla və onu tanıyanlarla məzələnmək istəyib ölümünü "sürpriz" etmişdi.

O, daha səhərlər işə getməyəcəkdi, axşamlar evə qayıtmacaqdı. İşdə onu ən çoxu bir həftə xatırlayıb, sonra yavaş-yavaş unuttular, guya, başqa yerdə işə düzəlib. Az keçməmiş yerini tutdular, necə deyərlər, biri ölməsə biri dirilməz...

Evdə yoxluğuna qırxından sonra alışdılar. Düşünürdülər ki, rayona gedib qayıtmaq istəmir. Həmişə deyərdi ki, pensiyaya çıxıb rayona gedəcəyəm. Dediyindən tez getdi, sadəcə torpağın altında olduğundan onu rayonda kimsə görmürdü...

Hər şeydən əvvəl yiyəsiz qalmış paltarlarını evdən çıxarıb kiməsə verdilər, sonra gərəksiz əşyalarını, kitablarını kim istəsə bağışladılar. Bahalılarını xatirə kimi saxladılar. Cib telefonunun nömrəsini yığanda elə bildirdin yenə onun səsini eşidəcəksən. İlk aylar susan nömrədən sonralar oğlunun səsi gəldi...

Onun ölməyinə baxmayaraq tanış-bilişin nəzərində həyat olduğu sayaq dəyişilməz qalırdı. Hesab edilirdi ki, o, müvəqqəti qonaq kimi dünyaya gəlmiş və sağollaşmadan sakitcə getmişdi. Əlbəttə, ağılları kəssələr də, heç kim özünün də bir gün öləcəyinə inanmaq istəmir. Onlara görə hər şey öz əvvəlki axarında idi. İş yeri də, ev də, dostları da onsuz fəsilləri yola salır, bayramları qarşılayırdılar. Ədəbiyyat aləmi dostumun varlığını yoxluğundan sonra xatırlamışdı. Yazdıqlarını sağlığında oxumayanlar, haqqında təmənnəsiz söz deməyənlər, indi rəhmət əvəzi zamanında qiymətləndirmədikləri istedadını tərifləyib xislətlərini ört-basdır etmək üçün ölümündən də yararlanmağa çalışırdılar. Hər addımında kömək uman, ona pis işləyən "bankomat" gözü ilə baxan uşaqları da dirçəlmüş, fəallaşmışdılar. Yetime qalan tək-cə xanımı idi. Belə çıxırdı ki, yaşamasının həyat yoldaşından savayı başqaları üçün elə də böyük əhəmiyyəti yoxmuş. Eyni zamanda ölüb-ölməməyinin də... Demək, onun əsas itkisi bircə yaşamaması idi...

Ancaq, dostumun ölümündə qazancı da az deyildi. O, daha özünə təzə kostym, dəbli papaq axtarmayacaqdı. Gələn qışa keçən qışdan təxirə saldığı paltonu almalıydı. Su buraxan ayaqqabısını da dəyişməyəcəkdi.

Hələ yoldaşı, uşaqları üçün də nə qədər alacağı vardı. Üst-üstə toplasan filan qədər pul eyləyirdi. Yaşasaydı o pulu heç yarım ilə də toplaya bilməyəcəkdi, həmişəki kimi evdə üzükara qalacaqdı. Daha uşaqlarının təhsil haqqı üçün də kimdənsə borc istəməyəcəkdi. Onların haradasa işə düzəlmələri üçün faizlə borc götürüb rüşvət də verməyəcəkdi. Doğum evindən məzarlığadək davam edən rüşvət paylamadan əməllicə cana doymuşdu. Bir sözlə, dostum ömürboyu əzabını çəkdiyi kasıbçılıqdan, saysız-hesabsız əziyyətlərdən canını qurtarmışdı. Xüsusilə, daim piyada olub dalısıyca qaçdığı pul sarıdan xeyli irəli düşmüşdü. Bu baxımdan ona az qala paxıllığım tuturdu. İndi ondan heç kim heç nə ummur, heç nə istəməirdi. Bəlkə də elə bu səbəbdən vaxt keçdikcə unudulurdu... Onsuz da, o, günlərin birində öləcəkdi, on il tez, ya on il gec. Tez ölməyinin xeyri o oldu ki, doğmaları onsuzluğa tez də alışdılar. Onun da dərdlə dolu yaşamaqdan görəcəyi zülmü az oldu...

Hər il ad günündə hamını qabaqlayıb, o, məni təbrik edərdi. Xasiyyətinə xilaf çıxmayıb ölümündən sonrakı ad günündə də yuxuma gəlmişdi, xoşbəxtcəsinə gülümsəyirdi. Çox zaman hədiyyə ilə məni sevindirməyə çalışan dostum, bu dəfə isə əzablı ömrünün qalan hissəsini mənə "bağışladığına" görə sevinirdi. Arxayın idi, bilirdi ki, ondan yaşca kiçik olduğumdan xətrinə dəyib bəxşişinə etiraz etməyəcəyəm. Əvəzinə bu payla xatirəsinin ömrünü uzadacağam...

Həyatımız oxşar idi: islanmışın yağışdan nə qorxusu... Danışmadım, məndən inciyərdi "hədiyyəsini" bəyənməsəydim...

Gördüyüm yuxudan sonra həyatımda çətinliklərim nə qədər olsa da şikayətlənmirəm, bezmirəm, dostumun ruhu şad olması naminə dinmədən dözüürəm. Nə etməli, dözəm gərək, tale yükümlə yanaşı onun da verdiyi "yükü" çəkəm gərək. O vaxta kimi, özüm də başqa bir cavan dostuma ömrümün yaşaya bilməyəcəyim, yaşamaq istəməyəcəyim hissəsini bağışlayanadək...

03.2011

ANA DİLİM!

Ana dili xalqın ruhudur, mənəvi dünyasıdır, psixologiyasıdır. İnsan ən dərin və ən incə hissələrini yalnız anasından öyrəndiyi dil vasitəsi ilə daha dəqiq ifadə edir.

Ana dili min illərin o üzündən şölələnən bir ocaqdır. Əsrlərdən işara-işara gələn közündə, qılgıcımında elə bu günkü kimi almaz kəsərli, əvvəlki kimi duru və safdır. Tarixlər boyunca türk dili, oğuz dili və bizim günlərdə isə Azərbaycan dili adlandırdığımız bu möcüzənin gözəlliyindən danışmaqla qurtarmaz.

Ana dilinin özünə məxsus çox qədim bir mədəniyyəti vardır. Bu mədəniyyət insan yarandığı gündən başlayaraq tədricən, əsrlərlə yol gələrək, inkişaf edərək daha da zənginləşmiş və təkmilləşmişdir. Dil eyni zamanda şüurla, dünyagörüşü ilə, məzmunla ayrılmaz surətdə bağlıdır.

Dil hər şeydən əvvəl, daha çox ənənəyə tabedir. Bugünkü ədəbi dilimiz ümumi dil ənənələrimizin ən yaxşı cəhətlərini mənimsəmək, klassiklərimizin dilinə tənqidi yanaşmaq yolu ilə inkişaf etmişdir. Şeir dilimiz Vaqif, Sabir və Səhhət yolu ilə inkişaf etdiyi kimi, nəsr dilimiz də C.Məmmədquluzadə, Ə.Haqqverdiyev, S.Sani yolu ilə inkişaf etmişdir.

XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq çox sürətlə inkişaf edən dilimizi nəzərdən keçirərkən, belə bir həqiqəti etiraf etməli oluruq: bədii dil öz mənşəyi etibarilə zəhmətkeş xalqın dilindən alınsa da, ondan xeyli fərqlənir, çünki yazıçılar danışıq dilindən istifadə edərkən, o zəngin, lakin qeyri-mütəşəkkil xəzinədən bütün təsadüfi, müvəqqəti, keçici və tələffüz etibarilə kobud sözləri atmış, ümumxalq dilinə, ruhuna uyğun olan sözləri saxlamışlar, onu daim dəramış, işləmiş və gözəlləşdirmişlər.

Dildə söz əsas meyardır. Sözüün yüksək mənada ahəngdarlığını, bədii ifadəsini əldə etmək üçün onu axtarmaq, seçmək, ölçüb-biçmək lazımdır. Azərbaycan ədəbi dili zəngin dillərdən biridir. Xalq dilində hər cür fikri və hissi ifadə etmək dərəcəsinə qədər zərif, incə bir şəkllə salmaq mümkündür. Xalq ümumilikdə milli mədəniyyətin, o cümlədən də nitq mədəniyyətinin qoruyucusu, daşıyıcısıdır.

Hər sözüün mənası, rəngi, rahiyyəsi vardır. Ona görə də sözlərin cümlə içərisindəki yerinə və təsirinə diqqət etməli, həssas olmalı, sözlərin incə xüsusiyyətlərini bir-birinə qarışdırılmamalıdır.

Rəssamlıqda rənglərin, musiqidə səslərin özünə məxsus mənaları olduğu kimi, bədii dildə də sözlərin daxili mənalar aləmi, hikməti vardır. Lakin nədənsə dilin aləmi bizə rənglərin və səslərin aləmindən daha mü-təəssir və asan görünür. Halbuki bu belə deyil. Yüksək sənət həmişə sözün daxili aləminə, onun hikmətinə bə-ləd olmağı tələb edir. Biz bunun əksini düşünürüksə, günah özümüzdədir.

Ədəbi dilimizin təmizliyi uğrunda çalışarkən, onu hər cür təsadüfi, dumanlı mənə ifadə edən, qaba və bə-diiliyindən uzaq olan sözlərdən qorumağa fikir vermə-liyik. Bəzən belə olur ki, müəyyən bir ictimai təbəqənin, hətta bəlkə küçənin yaratmış olduğu bir söz və ya ifadə, qarqon haradansa gəlib dilə düşür. Bədii dil məsələsi ilə yolundan əlaqədar olaraq yeni söz yaratmaq təşəbbüs-ləri də müsbət mənada yenilik, xüsusən yaradıcılıq nöqtəyi-nəzərdən təqdirəlayiq bir işdir. Dilimizi zən-ginləşdirmək, əlbəttə, müsbət bir hadisədir.

Dil məsələlərinin müzakirəsi ilə əlaqədar olaraq bə-zən yeni sözlər yaratmağın zərurətindən danışırlar. Bir çox hallarda yazıçıların yaratdığı müvəffəqiyyətlə söz-lər də ədəbi dilə keçir. Bədii dilimizin təmizliyi uğrun-da mübarizənin böyük bir hissəsi ədəbi tənqidin üzəri-nə düşür. Dilin gözəlləşməsinə kömək edənlərdən biri də redaktor sənətidir. Redaktorlar mütləq dil üslubiy-yatına yaxşı bələd olan yazıçılardan olmalıdır.

Yazıçılarımız xalq ədəbiyyatının gözəl nümunələ-rini həmişə bir nümunə kimi almış, istifadə etmiş, dilin ümumi mədəni köklərindən ayrılmamağına çalışmışlar.

Böyük söz ustaları daim xalqın dilinə əsaslanmış və onun inkişafı, yayılması yolunda öz töhfələrini vermişlər.

Hansı millət olursa-olsun onun mədəniyyətinin göstəricilərindən biri də gözəl nitqdır. Bizim ana dilimiz fonetik, leksik, həm də qrammatik quruluşuna görə zəngin dillərdən biridir. Bu dil musiqililiyi, hər hansı fikri ifadə imkanlarına görə də diqqəti cəlb edir.

Azərbaycan dilində qədim dövrlərdən şifahi, eləcə də yazılı ədəbi nümunələr yaranmışdır. Yaranmış ədəbiyyat xalqımızın zəngin nitq mədəniyyətindən xəbər verir. Hər bir azərbaycanlı bu mədəniyyəti dərindən mənimsəməyə, ana dilindən lazımı səviyyədə istifadə etməyə borcludur. Öz dilini yaxşı bilməyən adamı yüksək mədəniyyətli adam hesab etmək olmaz. Öz dilini yaxşı bilməyən millət isə tədricən müəyyən zaman müddətində digər mədəni millətlər arasında əriyib gəldər.

Ana dilim, səni Allahların, göydən gələn, işıqdan doğulan adamların müqəddəs dili, ərənlərin qəhrəman dili, nəhayət dünyanı dolaşan mühacirlərin didərgin dili adlandırıblar! Şaman dualarında təbiətin, yerin, göyün səsisən! Qayaların üstündə qaya kimi sərt bir millətin andısan! Dədə Qorqud boylarında bağlarımızın gül-çiçək dənizi kimi min rənglisən! Nəsiminin harayında üsyansan, Füzulinin ən böyük qəm yüküsən! Bölməyən torpağım, əyilməyən bayrağım, ləkə götürməyən adımsan, Ana dilim!..

Qədim, ulu daşlarda, kitabələrdə bugünkü azərbaycanlıların soykökündə dayanan uluların ruhu, qəhrəmanlığı, faciəsi, göz yaşı, taleyi dilə gəlir. Sən araya körpü salırsan, saf, qüdrətli özülün üzərində yüksəlirsən, Ana dilim!

İftixarım, varlığım, mövcudluğumsan, ey Ana dilim!

05.2016

VƏTƏNİN OĞLU OLA BİLƏN ŞAİR

*Vətən mənə oğul desə nə dərdim,
Mamır olub qayasında bitərdim...*

Özünü təhsilli hesab edən elə bir həmvətənimiz tapılmaz ki, bu misraların kimə məxsusluğunu bilməsin, misralardakı mənaya, şairin istəyinə heyran qalmasın. Doğrudan da insan üçün Vətəninin oğlu səviyyəsinə qalxmasından yüksək bir mərtəbə, uca bir duyğu yoxdur. Xalqın həmişəyaşar, sönməyən məhəbbətini qazanmış böyük şairimiz Məmməd Araz həqiqətən o ali titula, ada layiq sənətkarlardandır.

Məmməd müəllimi ilk dəfə üzbəüz səksəninci illərin sonlarında "Azərbaycan" nəşriyyatının ikinci mərtəbəsinin dəhlizində görmüşəm. Deyəsən, baş redaktoru olduğu "Azərbaycan təbiəti" jurnalının redaksiyasından çıxıb harasa gedirdi. Yolundan kənara çəkilib həmişə şəkillərdə gördüyüm şairə nəzərlərimi maraqla dikdim. Ona görə ki, bu insan mənim üçün sıradan adi

bir şair deyildi, şeirlərini sevə-sevə oxuduğum Məmməd Araz idi.

Üzü nurlu şair dünyanı məsum, həyatsevər baxışlarla süzürdü. Baxışlarında sanki, cavabı tapılmayan sualların iztirabı vardı. O uzaqlaşmış gedənəcən yerimdə donub qalmışdım. Heç demə şair sadəliyinin, şair susqunluğunun da öz böyüklüyü, əzəməti varmış...

Yetmiş bir il ömür sürən şair həyatının çox hissəsini – əlli səkkiz ilini Sovet dövründə yaşayıb yaradıb. Sovet rejimi zamanında əməkdar mədəniyyət işçisi, əməkdar incəsənət xadimi fəxri adlarını, Dövlət Mükafatını almasına baxmayaraq, bəlkə də yeganə böyük şairdir ki, yaradıcılığında həmin dövrü, dövrün siyasətini, liderlərini mədh edən bir əsər tapmaq mümkün deyil.

Bu qayda ilə, o, müstəqillik dönəmindəki on üç illik ömründə də nə iqtidara, nə müxalifətə mədh yazmadı. Onu yalnız yurdunun təbiəti ilhamlandırdı, xalqının dərdləri düşündürdü:

Ya birmərrə oyat bizi.

Ya yenidən yarat bizi!

Ey yaradan, səninləyəm!

Səninləyəm, yatmış vulkan.

Səninləyəm!

Ayağa dur Azərbaycan,

Səninləyəm!

Xalq da oğlunun ona olan ülvə hissələrinə diqqətsiz, etinasız qalmadı. Elə bu səbəbdəndir ki, Məmməd Araz 1991-ci ilin dekabrında, müstəqillik dövrümüzün ilk xalq şairi fəxri adına layiq görüldü.

Ömür boyu maddi imkansızlığın əziyyətini çəksə də, o, heç zaman qazanc, sərvət ardınca getmədi. Nə böyük səlahiyyət, mandat üçün çalışmadı, nə də vəzifə üçün...

1970-ci ildə istedad və qabiliyyəti nəzərə alınaraq dövrün nüfuzlu qəzetlərindən sayılan “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində baş redaktor müavini təyin olundu. 1972-ci ildə Nəriman Nərimanovun 100 illiyinə həsr edilmiş saydakı məqalələrə görə isə millətçilikdə günahlandırılıb vəzifəsindən azad etdilər...

Hələ sağlığında kitabları dəfələrlə Moskvada, Tiflisdə, Türkiyədə, müxtəlif xarici dillərdə nəşr olunan şair, tərcüməçi, publisist olan bu insanın böyük vəzifə səlahiyyəti 1974-cü ildən ömrünün sonunadək – otuz il “Azərbaycan təbiəti” jurnalının baş redaktorluğu oldu.

Məmməd Araz həyatının bütün anlarında şairliyindən bir addım da kənara çıxmadı. Ən yüksək ziyalılığa mənsub əsl şair ömrü yaşadı: saf, qürurlu mənliliyi ilə, elinə, torpağına olan təmənnəsiz sevgisi, ehtiramı ilə...

*Azərbaycan - mayası nur, qayəsi nur ki,
Hər daşından alov dilli ox ola bilər.
AZƏRBAYCAN deyiləndə ayağa dur ki,
Ana yurdun ürəyinə toxuna bilər!*

Heç nəyə iddiası olmayan şair böyük sənəti, şərəfli ömrü ilə əslində ən böyük iddiaya – xalqının sonsuz, tükənməz rəğbətinə, məhəbbətinə nail oldu, istəyinə çatdı, bacardı – Vətəninin oğlu ola bildi...

04.2013

ƏSL YAZIÇI

Nə yaxşı ki, yazıçı Əlibala Hacızadəni yalnız televizorda yox, həyatda da görmək, dinləmək mənə də nəsisib oldu. Onu kitabxanada, gənc bir yazıçının kitab təqdimatında gördüm. Sadə, pafossuz, həssas, səmimi, adi bir insan... Müdrik, nurani baxışları vardı. Tədbirin sonunadək oturdu, hamıya qulaq asdı, sözünü dedi. Ürəyimdə istəsəm də, tanış olmağa içimdə həya etdim. Nə deyəcəkdim ona? Əsərlərini oxumuşdum, çıxışlarını dinləmişdim, barəsində məlumatlı idim. Mənim tərifi-mə də yəqin ki, onun ehtiyacı yox idi, şübhəsiz, yersiz çıxardı, təvazökarlığını bilirdim.

Amma, indi bu insanı xatırlayarkən haqqında söz deməyi özümə borc hesab edirəm. Çünki, o, öz şərəfli ömrü və yaradıcılığı ilə daim düşündüyüm, axtardığım əsl yazıçı məfhumunu mənim üçün həyatda yarada bildiyinə görə... Ədəbiyyata ondan əvvəl, ondan sonra gələnlərin əksəriyyəti əyildilər-düzəldilər, dəstələrə bölündülər, gah iqtidar, gah da müxalifət oldular. Vəzifə, fəxri ad, deputatlıq üstündə illərlə mübarizə apardılar. O isə, xalqın sevgisindən savayı heç nə istəmədi. Sanki, başqa cəmiyyətdən idi, ətrafındakı adamlardan deyildi. Kimsəyə əyilmədi, çoxları sayaq nəfsinin quluna çevrilmədi, qürurunu sındırmadı, gözə soxulmadı, dəyəri-ni qorudu. Yazıçı adını dünyasında hər şeydən uca tutdu. Sözü iləməli düz gəlməyənlərdən olmadı, yaradıcılığı və şəxsiyyəti ilə özündən sonra qalanlara bir örnək, nümunə miras qoydu. Nümunə oldu ki, yalanlar,

haqsızlıqlar haqqın yerini tutmasın. Göstərdi ki, əzablı olsa da, vicdanlı, ləyaqətli, yazıçı ömrünü yaşamaq mümkündür və lazımdır!..

Sevindiricidir ki, ömrünün son gününədək Əlibala müəllim “xalq yazıçısı” yox, xalqın yazıçısı oldu. Bütün fəxri adlardan yüksək olan Yazıçı adına şərəf verdi. Ona heç bir titulun verilməməsi, bəlkə də, Allahımızdandı... Ondan sonrakılara – bizə, heç olmasa bir “etalonun” mövcudluğu, yaranması üçün...

Nəhayət ki, əsl yazıçılardan söz düşəndə, daha dağlı-aranı gəzib “mogikan xadim” axtarışına çıxmayacağıq. Ən azından, onlardan biri kimi böyük şəxsiyyət – YAZIÇI Əlibala Hacızadəni hörmətlə düşünəcəyik... Yeri behişt olsun.

2009

ƏVƏZİ OLMAYAN VƏTƏNDAŞ ŞAİR

Dövrümüzün Sabiri... Onun haqqında danışanda çox vaxt belə deyirlər. Hamının qəbul etdiyi həqiqət budur ki, o, sıradan adi bir şeir yazan deyildi, dünyaya şair olmaq üçün gələn insan idi...

Ən yeni ədəbiyyatımızın sevimli şairlərindən biri olan Baba Pünhan təkrarı olmayan fərqli istedad, qabiliyyət sahibi idi. Yaradıcılığa lirik qəzəllərlə başlamış, nəzm formasında bir neçə poema, sərbəst şeir, məhəbbət ruhlu qəzəllər yazıb yaratmışdır. Belə bir sənətkarın təqribən qırx beş yaşınadək ədəbi mühitdə tanınmağa cəhd etməməsi, işlədiyi metro idarəsinin “Metro” adlı

sahə qəzetində dərc olunmaqla kifayətlənməsi adamda təəccüb yaradır. Bu hal insanın daxili aləminin kamilliyi və gözütöxlüğundan başqa bir şey deyil.

Cavanından başlamış ahılınadək illərlə Yazıçılar Birliyinin üzvü olmaq üçün növbəyə duran yüzlərlə “şəir yazarlar” ordusunu təbəssümsüz düşünməyə bilmirəm. Onların böyük əksəriyyəti vəsiqə, şöhrət, imtiyaz uğrunda yollar, vasitələr arayır, özlərini tanıtmmaq üçün hətta bəzən ağılagəlməz “gedişlər” edirlər.

Baba Pünhan isə heç bir şöhrətin, təmənnanın əsiri deyildi. Onun üzlük vəsiqəsinə ehtiyacı yox idi. O, yalnız ilahidən verilən vəzifəsini, borcunu yerinə yetirirdi.

Doxsanıncı illərin əvvəllərində baş verən qəzet bumu şairin şeirlərinin yayılmasında, yaradıcılığının tanınmasında dönüş yaratdı. Qəzetlər Baba Pünhanın qəzəllərini, satirik şeirlərini heç bir minnətsiz, “göydəcə” alır, həvəslə dərc edirdilər. O, lirikaya satirik ruh gətirməklə satirik şair adını almaq əzmini qazandı. Dövründə baş vermiş haqsızlıqlara qarşı öz mübariz qəzəlləriylə üsyan etdi.

Baba Pünhan satiralarında sələfi Sabir kimi insanları narahat edən sosial problemləri ictimailəşdirir, həqiqəti cəsarətlə, açıqcasına, olduğu kimi yazırdı. Buna görə də xalq onun yaradıcılığını çox sevirdi.

Yoxdan gələni var elədim, mən nə dedim ki?!

Haqq əhlin ümüdüvar elədim, mən nə dedim ki?..

Hər kəs təsdiq edə bilər ki, “Qulp” verilişinin Azərbaycan xalqı qarşısında ən böyük xidməti Baba Pün-

hanı hamıya təqdim etməsi, şeirlərini dinlətməsidir. Həmişə televiziya ekranında diqqət və maraqla izlədiyim şairi yaxından görmək bir dəfə mənə də qismət olub. 2003-cü ildə, günlərin birində onu təsadüfən metronun indiki "İçərişəhər" stansiyasında gördüm. Vaqondan düşüb eskalatora tərəf gedirdi. Qış vaxtı olduğundan paltoda idi. Ətrafındakılar tərəfindən ona dikilən hörmət dolu baxışlardan sanki sıxılırdı. Təvazökarlıqdan gözlərini hamıdan qaçırıb sakit addımlarla eskalatordakı insan axınına qarışırdı. Mən də bir çoxları kimi ayaq saxlayıb rəğbətlə onu gözdən itənə kimi seyr etdim. Təsirlənmişdim, daim ekranda sevə-sevə dinlədiyim bir insanla, böyük şairlə qarşılaşmışdım...

*Məni udsun qara torpağ, Qarabağ getsəgər,
Yoxdur haqqım mən olum sağ, Qarabağ getsəgər...*

Dostlarımla etdiyim söhbətlərdə kəndimizlə bağlı hadisələrdən biri də, 1946-cı ildə Səməd Vurğunun seçiciləri ilə görüşə kəndə gəlməyidir. Səməd Vurğundan sonra Yerfiyə gələn ikinci sevimli şair Baba Pünhandır. Yəqin ki, Babanın iştirakı ilə "Qulp"un yaylaqda çəkilmiş verilişini görənlər xatırlayır. Nohur adlanan o yaylaq kəndimizin qarşı tərəfində yerləşir. Təəssüf ki, bu hadisədən mən veriliş efirə gedəndən sonra xəbər tutdum...

Onun yazı tərzindən başqa, MirzəƏləkbər Sabirlə bir oxşarlığı da odur ki, Sabir beş il ərzində "Molla Nəsrəddin" jurnalında çap olunmaqla məşhurlaşdığı sayaq

Baba Pünhan da ANS-in efirində beş ilə xalqın şairinə çevrildi.

Babanın yazdığı bir çox misralar indi zərb-məsələ çevrilmişdir. Mən “Bakının dərdi var”, “Qarabağ getsə əgər”, “Ötdü cavanlıq, Qarabağ” və sair şeirlərini əzbər bilən onlarla adam tanıyıram. O, sözün tam mənasında əvəzi olmayan satira ustası olmaqla yanaşı əsl vətəndaş şair idi:

*Nəfsə qulluq edənin rütbəsi şeytan nökeri,
Haqqa qulluq edənin rütbəsi insanlıq olar.
Günlərin bir günü Pünhan Babadan ayrı düşər,
Baba torpaqlıq olar, Pünhan asimanlıq olar...*

2013

SADƏ, SƏMİMİ, MEHRİBAN – RAFİQ TAĞI

Rafiq Tağını 1991-ci ilin ilk günlərindən – iyirmi ilədən çoxdur tanıyıram. Səhiyyə Nazirliyinin orqanı “Tibb qəzeti”nin başlangıç nəşri olan “Şəfqət”in hazırlanmasında redaksiyadan yazılarını əsirgəmirdi. O zaman Rafiqin Moskva xatirələri hələ soyumamışdı. Boş vaxtlarımızda onun maraqlı söhbətlərini dinlər, bəzən isə dini mövzularda mübahisələr edərdik. Məndən on beş yaş böyük olsa da, onu çox vaxt öz yaşdım hesab edərdim. Rafiqdə olan sadəlik, səmimilik, mehribanlıq sözlə ifadə ediləsi deyildi. Sözüdə bütöv idi. Bir sifəti var idi. Haqqı sevərdi, heç vaxt haqqı danmazdı. Bəlkə də elə buna görə idi ki, ötən illər ərzində “Şəfqət”dən

sonra işlədiyim doqquz kollektiv içərisində nə qədər dostlarım çıxdaş olsa da Rafiq Tağı ürəyimdə öz yerini qorudu.

Mən inanıram ki, o, ömründə heç vaxt kiməsə yal-taqlanmayıb. Kimsənin də nahaqdan qəlbinə dəyməyib. Amma, həmişə haqq sözünü deməkdən də qorxmayıb.

Mən inanıram ki, o, ömründə haramı özünə yaxın buraxmayıb. O insanda tamah, paxıllıq yox dərəcəsində idi.

Yazıçılar var əsərləri sevilsə də şəxsiyyətə yazdıqlarına layiq deyillər. Rafiq isə bir hərtərəfli kamil insan kimi əsərlərindən də yüksəkdə duran yazıçıdır. Bu mənim qənaətimdir. Ola bilər hansısa hekayəsini oxucu kimi bəyənməyim, ancaq, ziyalı vətəndaş kimi Rafiq Tağı ilə bağlı irad tapmağa acizəm.

Allah da onu sevir. Ağır bıçaq zərbələrindən sonra Rafiqi yaşatmaqla ona hücum edən ŞEYTANın tör-töküntülərinə yazıçıya olan sevgisini sübut etdi. Alçaqlığından qalmayan bu şərəfsizlərin isə qazancı minlərlə Rafiqsevərin nifrəti oldu. Heyhat, bu sevgini də ona çox gördülər...

Rafiq o qədər tərif xoşlayan da deyildi. Onun mənim tərifimə və ya bu yazıma heç ehtiyacı da yoxdu. Görünən dağa nə bələdçi... Onsuz da hamı Rafiq Tağını yaxşı tanıyır. Mənim isə münasibətimi bildirməklə məqsədim yazıçı-vətəndaş, yazıçı-şəxsiyyət qarşısında sadəcə vicdanımın tələbini ödəməkdir...

21.11.2007

AD GÜNÜN MÜBARƏK...

Rafiq Tağının xatirəsinə...

Avqust ayının beşinci günü mərhum yazıçı dostum Rafiq Tağının ad günüdür. Sağlığında sadəliyindən istənilən təntənəni, özünə ad günü keçirməyi sevməzdi. Həbsdən çıxandan sonra hər il ad günündə telefon nömrəsinə mesaj yazardım. (Vəfatından xeyli keçməsinə baxmayaraq nömrəsini hələ də telefonumda saxlamışam: nə zəng edə, nə də poza bilmirəm...) İki il əvvəl "Oxu zalı"nda altmış yaşı münasibəti ilə dərc edilən müsahibəyə təbrik şərhini də yazmışdım. Ötən il isə onu Facebook səhifəsində təbrik etmişdim. Üstündən iki həftə keçəndən sonra mənə təşəkkürünü çatdırdığı məktubunu oxuyanda təəccübləndim. Səbəbini öyrəndə məlum oldu ki, ad günü ilə bağlı göndərilən təbriklərin sayı minlərlə olduğundan, onların hər birinə cavab yazan Rafiqin siyahısında, demə mənə indi növbə çatıbmiş... Mən heyret etdim: saysız-hesabsız insanın ona olan hörmətinə və həm də Rafiqin qarşılıqlı, birəbir diqqətinə...

Bu günlərdə onun haqqında düşünərkən, yazdığı "İlk düşmənim" memuarı yadıma düşdü. Qəribədir ki, həmin memuarında, o, hər ad günündə Həsənağanı unuda bilmədiyini qeyd etdiyi sayaq, biz də bundan sonra Rafiqi ananda daim qatiliini də xatırlamalı olacağıq. Xüsusilə, xəstəxanada verdiyi son müsahibəsində, onu bıçaqla vuran adam barədə dedikləri heç yadıma

dan çıxmır: "...tövşüməsindən hiss olunurdu ki, peşəkar deyil..."

Bu sözləri deməklə Rafiqin sanki, qatilinə yazığı gəlmişdi, halına, peşəkar olmamasına acınmışdı. Mən yüz faiz əminəm ki, etdiyi cinayətə görə, o qatil nə qədər pul, ənam, vəzifə olsa da, ölən gününədək Rafiqi bıçaqlamağı yadına düşəndə mütləq yenidən həyəcanlanacaq, təntiyəcək, ən azından yuxularında tövşüyəcək, qaranəfəs olacaq...

Hər kəsə qayğıkeş yanaşan səmimi, mehriban insanı diqqətsizliyimizin, laqeydliyimizin ucbatından itirdik. Allah bədxahlarının "əcirini" versin, Rafiq. O dünyada ilk ad günün mübarək, əziz dostum...

05.08.2012

PUL DÜŞÜKLƏRİ

Pula qul olanlara...

Bəziləri kitablarımla tanış olarkən məndən maraqla soruşurlar:

–Yazdıqlarından nə qədər qazanırsan?

–Qazanıram, – deyirəm, – pul yox, hiss, rəğbət qazanıram.

–Necə hiss, rəğbət, anlamadıq?

–Oxuyanların rəğbət hissini, bir də boş yerə yaşamadığımı, özümü gərəkli hesab etmə hissini...

Cavabımdan məni axmaq hesab edib gülən, ürəklərində yazığı gələn bu binəvalar hissini qiymətini ha-

radan bilsinlər? Yanılmıramsa belələri, heç şübhəsiz, dünyaya hiss deyil, pul qarşılığında gəlmişlər. Mayadan təmali belə qoyulduğuna görə pul onlar üçün vasitədən çox məqsəddir. Odur ki, hissə, ruha biganə qalib ömür boyu maddi varlığa, pula sitayiş edirlər.

Zavallılar... Maddiyyat düşkünləri. Tələbatınızdan artığını kimin üçün yığırsız? Nə özünüz, nə övladınız yığdığınızı sonadək yeyə bilməyəcəksiniz. Bu olanlar, gözü doymayan, sonu bəlli tiranlar dərs deyilmi sizə? O dünyaya təkcə ruhunuzu aparacaqsız, o da çirkab içində...

Yazıqlar... Pul düşükləri. Siz daim necə çoxlu pul qazanacağınızı düşünün. Mən isə ömür qazanmaq istəyirəm, məndən sonra qalası yazılarım ilə...

02.2012

QADINLAR DÜNYAMIZIN GÖZƏLLİYİDİR

Qadın və onun gözəlliyi – bəşəriyyəti daim riqqətə gətirən, öz cazibəsində saxlayan, Allahın yaratdığı şəriksiz dahiyənə, əvəzi olmayan incəsənət – incə sənət əsəri, ən möhtəşəm möcüzəsidir...

Nahaq deyilməyib: gözəl olmayan qadın yoxdur. Yaradılanların ən gözəli olan qadının gözəlliyi elə onun qadın olmağındadır. Hər gülün öz gözəlliyi olduğu sayaq, hər qadının da özünə məxsus qəşəngliyi, cazibədarlığı var.

Bu varlıq elə bir cazibədir ki, yaranışımızdan dünyadan köçənə qədər onsuz yaşaya bilmirik. Daim qəl-

bində sevməyi bacaran əsl kişiyə ehtiyac duyan, kişi üçün, sevlmək üçün yaradılmış əsrarəngiz məxluq...

Allah onu yaradarkən kişinin başına dəymədi – başına şərək olmaması üçün, ayağına dəymədi – ayaqda qalmaması üçün, sinəsinə, ürəyinə yaxın yeri, qabırğasını seçdi – bir birilərini canları qədər sevmələri üçün...

Xoşbəxtliyi yalnız sevlməyindədir. Ondan törənik, əvvəl ana kimi sevirik, tərbiyə alıb oğul oluruq. Yetkinləşdikə isə, qadını yarımıza çevirib ondan həyat eşqi alırıq, kişi oluruq.

Bu eşq könlümüzü o qədər valeh edir ki, etiraf etməsək də bəzən, Allahdan sonra, qəlbən onun gözəlliyinin quluna çevrilirik.

Doğrudan da gözəl olmayan qadın yoxdur. Qüdrətli Yaradanım qadına elə bir gözəllik bəxş etmişdir ki, maddi aləmdə o gözəlliyin tayı bərabəri yoxdur. Nədəndir, nə sirrdir ki, onlar od kimi cəzbedici, sevimli və ruhən yandırıcıdırlar?!

Olmaya Allah Həvvanı yaradanda palçığına bir az od qatıb ki, gözəlliyi ilə Adəmi heyran edib ürəyini alsın... Bəlkə də həmin od qohumluğudur ki, Şeytan insanlığın ilk günah sahibi – Həvvanın vasitəsi ilə Adəmi də aldadıb qadağanı pozdurdu. Yoxsa, paxıllığını çəkdiyi insanı heç vaxt öz gücünə, tək başına yolundan döndərə bilməzdi...

Cəzalandırılıb hərəsi Yerın bir tərəfinə göndərilərlər də Adəm havasız – Həvvasız yaşaya bilmədi. Bu ayrılıqdan sonra Həvva qadın olmaq səadətinin dəyərini dərk etdi. Əziyyətlər bahasına belə istəklilər bir-birinə

qovuşdu. Çünki, Allah insanın qəlbinin dərinliklərində elə bir heyrətamiz hiss yaratmışdı ki, o hissın sehrindən nə Adəmlə Həvva baş açdı, nə də əsrlərlə, min illərlə bu günə kimi artıb çoxalan övladları...

Odur ki, Yerin şeytanı, mələyi olan QADIN – sözsüz, mübahisəsiz ömrümüzün, dünyamızın yaraşığı – bəzəyi, gözəlliyidir!..

05.2010

CAN OLAQ

Bəzi axmaq kişilərin sözüdür: “Lazım gəlsə qadın-sız da yaşamaq olar.”

Bir çox səllimiliyi, özbaşınalığı xoşlayan qadınlar da deyirlər: “Neynirəm kişini, gərək elə onun köynəyini, corabını yuyam?..”

Bu sayaq sözlərin başlıca səbəbi çarəsizlikdir: sevə və sevilə bilmədiklərindən belə düşüncə ilə özlərinə təsəlli verirlər...

Allah insanın yaşamasını təkcə cismə – bədənə bağlamayıb, ruh verib, ruhdan da asılı edib. Bədənsiz ruh sərgərdandı, yox kimidir, varlığı da görünür. O, bədən üçün yaradılıb. Bədəndən kənar olanı görünəndə bəzən onu qulyabanıya da bənzədiblər.

Ruhsuz bədən ölüdür, çürüməsi başlayan meyitdir, leşdir. Bədənlə ruh birləşəndə, qovuşanda isə can yaranır. Can – yaşamaq əlaməti, həyat deməkdir.

Kişi ilə qadın da belədir. Biri bədəndi, biri ruhdur. İkilikdə bir-birini tamamlayan candır... Candakı həm

bədəni, həm ruhu bərabər sevən zaman sevgi də möhtəşəm, sarsılmaz olur. Biri olub, digəri olmayanda isə xoşbəxtlik alınmır...

Ey, Allahın lütfünü, nemətini dərk etməyən, ağılsız kişilər, qadınlar, gəlin bu beşgünlük, vəfasız, etibarsız dünyada CANIMIZIN qiymətini, dəyərini, qədrini bilək!..

Hamınızı can olmağa səsləyirəm!..

01.2015

HƏYATIN MƏNASI SEVGİDİR

İnsana həyatda qalacaq yeganə şey sevgidir. Qalan qazandığı hər şey onun deyil, dünyada qalasıdır, dünyanınıdır...

Həyat yalnız o zaman mənalı olur ki, sevəsən və sevginin qarşılığını duyasan. Yəni sevməkdən yorulmayasan, usanmayasan. Hər gün ilk dəfə sevirmiş kimi sevəsən. Sevəsən – tək bir insanı yox: gördüyün işini, sənətini, yaşadığın yeri, ətrafındakıları... Eyni zamanda sevildiyini də hiss edəsən. Həyatda insan üçün bundan vacib, qürurverici ikinci bir hiss, duyğu yoxdur və ola da bilməz. Bax, onda həyat mənalı olur.

Vay o günə ki, sevməyi bacarmayasan.

Ya da ki, sevəsən, amma onu ünvanına çatdıra, anlada bilməyəsən. Qarşılıq almayasan, umduğun kəslərdən özünə istək, hörmət görməyəsən. Diqqətə həsrət qalasan, dəyərsizliyini dərk edəsən...

Ya da sənə özünə görə deyil, maraqlarından ötrü vəzifən, ixtiyarındakı maddiyyat xatirinə salam verildiyini, sayıldığını başa düşsən.

Bax belədə isə həyat – həyat olmur: bir mənasız oyun olur. Nə dadı olur, nə ləzzəti, əzab dolu biyara dönür. Ölümünə də heyfin gəlir, qalımına da...

İnsan ancaq sevməklə insanlaşır. Tanrısını, anasını, sevgilisini, nəhayət onu əhatə edən həyatı, dünyanı... Sevməyəndəsə susuz qalmış gül kimi solur, susuzluğa dözən səhra tikanına çevrilir...

Ruhumuzun təmizliyini tək-cə məhəbbətlə, eşqlə qoruya bilərik. Həyat sevgi olmayanda mənasızlaşır. Onun heç vaxt köhnəlməyən, ən dolğun mənası sevgidir – qarşılığı olan sevgi..

Hamıya mənalı həyat – sevmək və sevilməyi arzulayıram!

06.2015

SEVİLMƏK BƏXTƏVƏRLİKDİR...

Sevmək və sevilməkdən, səni əhatə edənlərə gərəkli olmaq qədər gözəl nə var dünyada? İnsan elə bunun üçün yaranmayıbmı? Həyatda ondan ayrı şirin hiss, duyğu varmı?..

Sevilmək bu qədər gözəlsə, kim bilir onu yaradan nə qədər gözəldir...

Dahi Nizami demişkən kainat eşq, sevgi, məhəbbət üstündə qurulub:

*Eşqdir mehrabı uca göylərin,
Eşqsiz, ey dünya, nədir dəyərin?*

Sevgi olan yerdə feminizmə, gender bərabərliyinə, qadın hüquqlarının qorunması söhbətlərinə ehtiyac yoxdur. Bu məsələlər ancaq qadın sevgi duymayanda yada düşür, aktuallaşır.

Kişilərə eqoist, etibarsız, qadınlara bəla, əcinnə deyənlər, yaşadıkları mühitdən, həyatdan daim giley-güzər edənlər sevə və sevilə bilməyənlərdir...

Qadınları siqaret çəkən görəndə onların dodaqlarının halına acıyıram. O dodaqlar sevgisizlikdən, hər gün yetərincə öpülmədiyindən, qısqanılmadığından, "heyiflərini" siqaretdən çıxırlar...

Həqiqətən xoşbəxt o insanlardır ki, sevilirlər və sevirirlər. Səni əks cinsdən bir insan sevə bilər, dostların, tanışların sevə bilər, nəhayət bir el, oba sevə bilər...

Ən çox da el tərəfindən sevilənlərə həsəd aparıram – toplaya bildikləri ən böyük "daşınmaz əmlak" – sevgiyə görə... Anlamadan o sevgini sonradan itirənlərə həmişə yazığım gəlib.

Sevilirsənsə demək həyatdasan, varsan, mövcudsan, yaşamağa dəyər... Sən yararlı insansan, boş yerə yaşamırsan, sıradan biri deyilsən..

İnsanın həyatda ən böyük qazancı sevilməyidir. Bu qazanc heç vaxt müsadirə olunmayan, mənimsənilə bilinməyən vardır, gücdür. O var çox olanda, səni ömrün bitəndən sonra da yaşadır – ürəklərdə, xatirələrdə...

Ey, dünyanın faniliyin anlamaq istəməyənlər, var-dövlət yığmaqdan sevlməyə, özünü sevgi artırmağa çalışın...

Əgər sevlməmək bədbəxtlikdirsə, illər uzununu əldə etdiyiniz sevgini itirmək əsl faciədir. Qədrini, dəyərini bilin sizə olan bütün sevgilərin. Dünyada sevlməkdən böyük qazancınız olmayacaq. Son nəfəsinizədək sizi əhatə edənlər tərəfindən sevlməyə çalışın, insanlar,.. Sevlmək bəxtəvərlikdir. Bəxtəvər olasıınız...

04,2013

ARXIV – SƏNƏD ANBARI DEYİL

“Arxiv” sözü latın dilindən əmələ gəlib qədim sənədlərin və yazılı abidələrin qorunduğu müəssisəyə və ya bir idarənin köhnə kitabları, kağızları, sənədləri saxlanılan şöbəsinə deyilir.

Çoxları oranı sənəd anbarı kimi təsəvvür edirlər. Amma mənim nəzərimdə arxiv yaşamaq vaxtın bitirmiş sənədlər “morqu” – ölüxanasıdır. Burada sənəd “mürdəşirləri” – arxivçilər, toplanmış “ölüləri” ekspertiza edərək, onların saxlanma müddətlərini müəyyənləşdirirlər. Sanki “inkir-minkir” yoxlamasından keçirib “cənnətə” və “cəhənnəmə” ayırırlar.

Daimi saxlanmalı olanlar qaydalara uyğun olaraq vacibliyinə münasib “kəfənlənib”, kiçik karton “tabutlara” – qutulara, sonra da metal stellajlara yerləşdirilir. Saxlanma müddətləri qurtaran sənədlər isə “kahinlərin” – səlahiyyətli adamların xeyir-duası və iştirakı ilə

aktlaşdırıb qeydiyyatdan silinir, varlıqlarına son qoyulur.

Arxivlər heç də sənəd anbarı deyillər. Tariximizin evi, dəlil-sübutunu mühafizə edən gərəkli məbədləridir... Bəlkə də gecələr bu məbədlərdə ilahi dünya ilə fəvqəl təmas yaranır, onlarda ruhlar gəzişir... Gecələrin müdhiş sakitliyində oradakı sənədlərdə adları, imzaları olan, dünyadan köçənlərin darıxan ruhları məxfi ziyarətə gəlirlər, bir zamanlar onlara aid olmuş – əli, nəfəsi dəymiş sənədlərin üzərlərində pərvaz edib dolaşırlar...

Sənədlərin də taleləri insanlar kimi müxtəlif olur. Hər birinin öz tarixçəsi, qorunma dərəcəsi, özünəməxsus mövcudluq qisməti var...

Ey, arxivləri xeyirsiz sayıb zirzəmilərə möhtac, sürgün edənlər! Arxiv kağız yığnağı, “makulatura” saxlanıcı yox, lazımlı sənəd xəzinəsidir. Həm keçmişimiz, həm də son xatırlanacaq yerimiz – gələcəyimizdir...

08.2017

XİLAS YOLUMUZ

Bizim insanların ən böyük çatışmazlığı ondadır ki, özümüzə aid olan haqqın, həqiqətin, ədalətin var olmasını, mövcudluğunu çox vaxt yadlardan gözləyirik, başqalarından umuruq. Gözləyə-gözləyə əfəlləşir, fərsizləşirik.

Təəssüf ki, özgələr qədimdən bəri, əsrlər boyu həqiqəti gözəl anlasalar da, özlərinə sərf etməyənləri etiraf

etmək istəməyiblər və heç vaxt da üstünlükləri, müsbətləri xoşluqla bizə layiq hesab etməyəcəklər.

Əslində isə biz haqqımızı kimdənsə gözləməməliyik. Öz həqiqətimizi özümüz yaratmalı, təsdiq etməliyik. O zaman başqaları da gücümüzü, əzmimizi, iradəmizi görüb haqqı dana bilməyəcəklər.

Bəs əsl həqiqəti niyə ortaya qoya bilmirik, kimlərdənsə haqqımızın təsdiqini gözləyirik? Əlbəttə ki, zəifliyimizdən. Gəlin boynumuza alağ ki, hər vaxt cəm ola bilmirik. Toplananlar cəmləşməmiş, haradansa bölən peyda olur. Bölünüb alınan qismətə qane olub qorxaqlaşırıq.

Biz ancaq fərd halında qorxmazıq, gərək olsa ölümə də hazırıq, amma kütləyə qoşulanda satqınlardan, xəyanətdən, kürəyimizdən vurulmaqdan qorxuruq, birləşə bilmirik...

Həm də ki, tayfaçılıq, içimizdəki mənəm-mənəmlik də imkan vermir eyni yolu getməyə. Heç olub ki, hardasa xorla bir nəğmə oxuyaq?

Biz nə qədər ki, öz həqiqətimizin varlığını, sarsılmazlığını bizi sevməyənlərə göstərə bilməmişik, dostlardan da ədalət görməyəcəyik.

Çatışmazlıqlarımızdan xilasımız heç bir fəvqəlgücdə deyil, yalnız özümüzdədir. Özümüzə mənsub olanı itirməmək üçün öz içərimizdən hamılıqla ədalətə, həqiqətə, haqqa tapınmalıyıq. Təkcə şəxsi xeyirini düşünmək, yalnız öz başını qorumaq, dolanmaq, mədə doyurmaq təfəkküründən qurtulmalıyıq. Heysiyyətimizi bel ətrafında – qarında və cibdə yox, sinəmizdə, ürəyi-

mizdə hiss etməliyik. Qanları qarışıqlardan qorxub təklənməməli, birlikdə olmalıyıq!

Dostlara, düşmənlərə böyük xalq olduğumuzu sübut etmək istəyiriksə başqa yolumuz yoxdur.

Mütləq bu yolu seçəcəyik də, böyüklüyümüzü sübut edəcəyik də!

03.2017

DÜŞÜNCƏLƏR...

Ölüm, ya da Olum – ikisi də kədərli... Bu vəfasız dünyada sabaha saxlamayıb görə biləcəyiniz istənilən ziyansız iş – yalnız xeyirdir. Həyat fanidir, ötən an bir daha qayıtmayacaq – hər anımız həm qazandır, həm də itki.

Əslində həyatda heç nə hədəf olmur. Hər şey bir formadan digərinə keçid edir. O cümlədən insan da günlərin birində etdiyi yaxşılıqların, pisləklərin əvəzini hökmən alır. Sadəcə zaman fərqi var. Və bir də dərk edə bilmədiyimiz Tanrı mətləbləri var. Nə yaxşı ki, o mətləbləri tam qavraya bilmirik, yoxsa imkan verməzdik Tanrıya da, öz işini görsün...

İnsanın həyatı boyu əldə etdiyi ən böyük var-dövlət qazandığı ehtiram və rəğbətdir. Elə bir rəğbət ki, öləndən sonra qırx gün və ya bir il yox, on illər sonra da onu xatırlasınlar..

Həqiqi rəğbət isti və təmiz RUHla qazanılır. Vəzifənin və pulun gücünə qazanılan rəğbətin müddəti onlar bitənədəkdir.

Hərdən haqsızlıq görəndə deyirik, hanı Allah, varmı? Var, sadəcə bizim anlaya bilmədiyimiz çox şeylər də var... Ədalətsiz deyil, o, səbri böyükdür. Bu səbəbdən çox vaxt onun ədaləti yerini tutunca, neçə-neçə insan ömrü ədalətsizliyin qurbanı olur.

Vicdan İlahinin gözlə görünməyən öz varlığından bəndəsinə bəxş etdiyi hissəciyi, damlasıdır. O damlanı duyanlar Tanrısını tanıyanlardır, duymayanlar isə Şeytan üçün yaradılanlardır.

İnsan üçün həyatda can sağlığından sonra ən gözəl şey VİCDAN RAHATLIĞIdır. Onu nəfsini saxlamayı bacarmayanlar bilə bilməzlər..

Vicdan həyadan başlayır. Həyasızlıq bütün pisliklərin açarıdır. Həyasızlığın əmələ gətirdiyi pis əməllərdən biri də acgözlükdür – nəfsin çəkən hər şeyin acgözü olmaq. Müqəddəs peyğəmbərimiz Məhəmməd əley-hissalam nəsihətlərində bildirmişdir ki, “tamahkar adamın şərəfi olmur”. Fikrimizi dəqiqləşdirsək, həyasızlıq şərəfsizliyə gedən yolun başlanğıcıdır.

Vicdanın alçaldığı cəmiyyətdə yaltaqlıq, saxtakarlıq tələbata çevrilib öncüllük, “ziyalılıq” əlaməti hesab edilir. Yaltaqlıq insana həm maddi zənginlik verir, həm də mənəvi alçaqlıq. Belə insana hamı səlahiyyətinə, varına görə üzünə gülsə də, ürəklərində alçaqlığına gülürlər.

Həqiqət gözəl olduğu qədər çirkəlidir. Desən səndən əzizlərin də “imtina” edəcəklər. Deməsən o özü səndən uzaq düşəcək. Nəfsin qarşısında isə bütün həqiqətlər əhəmiyyətsizdir.

Xəsis və pulgir varlıların hamısı bilsin ki, öləndən sonra tanıdıqları bütün kasıblar onlar haqqında “gorbəgər” deyəcəklər. Cəmiyyət o zaman ədalətli, insanlar o zaman xoşbəxt olacaqlar ki, onları idarə edənlər maddiyyətperəst olmayacaqlar. Maddiyyətperəstlər Tanrıya deyil, Şeytana qulluq edənlərdir.

Yaxşı-pis, müsbət-mənfi, xeyir-şər... Bu əksliklərin arasındakı mübarizə, onların bir-birini əvəz etməsi dünyanın hərəkətverici qüvvəsi, tükənməyən yaşam mexanizmidir.

Bu həyatdır – yayı da, qışı da, sevinci də, kədəri də əzizdir... Ləyaqətsizlikdən başqa... Təki acısı, şirini də, mərdi, namərdi də LAYİQSİZ, LƏYAQƏTSİZ olmasın!

08.2017

DƏYƏRLİ ZİYALIMIZA ELEGİYA

Bakı Kitab Klubunun yaradıcısı, direktoru Elxan Rzayevin vəfat etməsi xəbərindən çox sarsıldım. Ölüm ona heç yaraşmırdı. Yaşından cavan görünürdü. Həyatdan köçməyə altmış yaş hələ çox az idi.

Hədsiz dərəcədə mədəni, sadə, yerini bilən, danışanda az, həm də mənalı danışan, yaxşılıq edəndə təmənnə gözləməyən, gözütöx nadir insanlardan idi.

Elxan bəy gözəl insan olmaqla yanaşı böyük ziyalı idi. Bildiyimdən ömrünün son on beş ilini ölkədə kitabın inkişafına, təbliğinə, sevilməsinə həsr etmişdi. Mə-

nəvi həzzdən savayı böyük gəliri olmayan bu sahədə çox çətinliklərə sinə gərmişdi. O qədər təvazökar idi ki, axır illərədək mən onun fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi olduğunu bilmirdim, təsadüfən bir müsahibəsindən öyrənmişdim. Yalnız vəfat edən günü bilmışəm ki, o, keçmiş xarici işlər naziri Tofiq Qasimovun bacısı oğlu imiş.

On ilə yaxın idi onu tanıyırdım. İlk dəfə 2007-ci ildə, Kitab klubunun əvvəlki – Mustafa Sübhü küçəsindəki yerində tanış olmuşduq. Və mən bu qədər diqqətçil, səmimi, geniş ürəkli insanın var olmasına heyrətlənmişdim.

Hər addımından xeyir gözləyən, yalan danışan, təkəbbürlü, özünü “dövrün ziyalı” hesab edənlərlə o qədər qarşılaşmışdım ki, Elxan bəylə hər dəfə görüşəndə təəccüb edirdim. Sevinirdim ki, nə yaxşı dünyada safqəlblü insanlar hələ var.

Nurüzlü, təmkinli, ensiklopedik biliyə malik alim, fizik, naşir, tərcüməçi olan bu xeyirxah adam mənim dörd kitabımın çap olunmasına kömək etmişdi. Son illərdə “Lənətə gələnlər”i tərifləmişdi və bir də kiçik esselərimdən xoşu gəlirdi. Hər dəfə söz düşəndə “esselər sənin daxili aləmin, iç dünyandı, topla gələcəkdə kitab etmək olar”, – deyə tövsiyə edərdi.

Axır vaxtlar hər bayramda ona zəng edər, hal-əhval tutardım, gördüyüm işlərdən danışar, məsləhətlərini dinləyərdim.

Ötən payız “Müqəssir”i bitirəndə oxumaq üçün ona göndərmişdim. Bir xeyli cümlələrimə düzəlişlər vermişdi, “bu əsərinin oxucusu çox olacaq” demişdi.

Sonuncu dəfə iyulun sonlarında, səhər işə gedən zaman “Azadlıq prospekti” metro stansiyasında görüşmüşdük. Metrodan çıxıb bir xeyli söhbət edə-edə yol getdikdən sonra ayrıldıq. Onun Kitab Klubundan başqa digər bir işdə də çalışdığını bildirdim. Aralıdakı hündür göydələni göstərib dedi: “Bax, o binanın on birinci mərtəbəsində işləyirəm. Nə vaxt istəsən qonağım ola bilərsən”.

Dünyasını dəyişəndən sonra, O, mənim üçün əbədi olaraq elə o yüksəklikdə də qərarlaşdı. Işıqlı xatirəsi qəlbimdə yaşadıqca daim ayrılıanda verdiyim vədimi xatırlayacağam: –Gələcəyəm, Elxan bəy, mütləq bir gün “qonağın” olacağam...

09.2017

MƏNSUR ŞEİRLƏR

(1979–87)

UÇMAQ HƏSRƏTİ

Məşədə yuvasında oturmuşdu körpə, quş balası. Baxırdı göylərə həsrət ilə, yanırdı uçmaq həvəsilə. İstəyirdi göylərin dərin qatına uçmaq, uçaraq Günəşə lap yaxından baxmaq.

Balaca quş çırpındı. Qəlbi döyündü. Ürəyində öz eşqinə, inamına öyündü. Qanadlarını açdı. Uçmaq niyyəti ilə özünü yuvadan aşağı atdı.

Bir-neçə an sevindi, əbəs yerə. Sonra üzü üstə sərildi yerə. Ətrafdakı qalın, qoca palıdlar bunu görəndə, səsləndilər yerbəyerdən:

–Ağılsız cücə, göylərə uçmaq sənə qalmışdı bircə...

Kədərləndi körpə quş. Baxdı qəmli-qəmli göylərə, bir də yanına uçmaq istədiyi parlaq Günəşə. Günəş də baxdı ona, gülümsədi:

–Tələsmə, vaxtı çatanda uçacaqsan, sən uçmaq üçün yaranmışsan, – dedi..

07.1981

TORPAQ

Yaratdı torpaq. Yedirtdi torpaq. Yedirtdi, böyütdü, yaşıtdı, ucadan uca zirvələrə ucaltdı torpaq...

Çox çəkmədi – ömür qədər qısa vaxt... Sonra yaratdığı, ucaltdığı, ucaltdığın özünə gömdü, uddu torpaq...

Yaratdı torpaq... Yox etdi, uddu torpaq...

04.1979

DÜNYA

Bəzən mənə dünya şirin nəğməyə bənzəyir. Hər gələn oxuyar gedər. Kimi uzun-uzadı, kimi bir parçasını...

Bəzən də mənə dünya gözəl çiçəyə oxşayır. Hər gələn qoxuyar gedər. Kimi soyuqqanlıqla, kimi acgözlüklə...

Hərdən isə düşünürəm ki, dünya nə nəğmədir, nə çiçəkdir. Dünya bir şirin yuxudur. Kimsə doymaz bu yuxudan. Nə yoza bilərsən, nə mənasını dərk edərsən. Əgər dərk edərsənsə, ən yaxşı halda faniyini duyarsan...

06.1987

GÜNƏŞ OLMAQ İSTƏYİRƏM

Yaranan hər şey, hamı yaşayır – hər şey, hamı ölür. İnsan, bitki, heyvan ölür, çürüyür. Maddələr bölünür, xırdalanır, pas atır, yox olur. Hava görünmür, od sönür, su buxarlanır. Gün, ay, il, əsr ötür – ölür. Yalnız dəyişmir, ölmür torpaq, ölmür Günəş. Mən də ölmək istəmirəm, əbədi olmaq istəyirəm. Bəs nə edirəm? Torpaqımı olum? Çətin iş deyil torpağa çevriləm. Torpaqdan yaranan insan onsuz da, ömrünün sonunda yenidən torpağa qayıdır. Yox, razı deyiləm. Torpaq olmaqdansa

Günəş olmaq istəyirəm! İstəyirəm Günəş kimi daim yanam, heç vaxt sönməyəm, əsrlərlə kainata işıq saçam, insanlara isti verəm, həyat verəm, yaşayam...

Mən Günəş olmaq istəyirəm!..

05.1979

DÜŞÜNƏ-DÜŞÜNƏ...

*Görmək və hiss etmək mövcud olmaq,
düşünmək isə yaşamaq deməkdir. (U.Şekspir)*

Düşünürəm... Sevinirəm, kədərlənirəm... Düşüncələr od tək qəlbimi isindirir, çıraq kimi yollarıma işıq verir, bəzən də sazağı ilə üşüdür...

Soruşurlar, gülürlər: düşkün olma, – deyirlər. Bəsdir, bu qədər düşüncəli olmaq, nə üçün belə yaşamaq?

Gülün... Heç düşüncəsiz insan yaşarmı, insanlığı, müdrikliyi qazanmaq asan olarmı?

Düşüncə ilə yaşayıram, düşüncənin ağırlığın ürəyimdə daşıyıram. Mən düşüncədən yaranmışam, onu həmişə öz anam sanmışam, düşüncə ilə bu dünyanın mənasını anmışam. Xeyr, düşünməyin düşkünəm, həyat əzablarından üzgünəm... Bəlkə də mən düşüncəmlə düzgünəm?!

Neyləyim, nə söyləyim. Mən beləyəm.

02.1980

NƏĞMƏLƏR

Nəğmələr təkcə sevinmək üçünmü, ya kədərlənib düşünmək üçünmüdür?.. Xeyr, yaşamaq üçündür...

Nəğmələrdir məni yaşadan, hər saniyəmdə, anımda yaşayan. Xoş günümdə ilhamıma qanad verən, çətin anda gərək olan, kədərimə şərək olan, dünyanın ən şirin nəğməsi – ürək döyüntüsünə həyat verən nəğmələr, nəğmələr...

Ürəklərin daimi sakini, hava təki gərəkli, su kimi lətafətli, Günəş hərarətli nəğmələr... Düşünürəm, görən nəğmələrsiz həyat nəyə dönərdi, ürək necə döyünərdi?.. Yəqin ki, yaşamaq əzaba çönərdi...

Bir həsrət keçir ürəyimdən. Kaş nəğmələr qədər insanları sevindirə, düşündürə biləydim, onlar təki pərvazlanıb dodaqlara, könüllərə qonaydım, ürəklərə əziz, yaxın olaydım...

01.1983

BİR GÜN ELƏ, BİR GÜN BELƏ

Həyat qəribədir. Bir gün elə, bir gün belə... Bir gün özünü xoşbəxt hiss edib sevinirsən, gülürsən. Bir gün kədərdən, qəmdən üzülürsən. Bir gün gözəl olur keçirdiyin anlar, ətrafındakı insanlar... Bir gün daralır həyat gözlərində, əcaibləşir insanlar düşüncəndə, sözlərində. Bir gün şadlığından istəyirsən qucaqlamaq dünyanı. Bir gün hirsindən lənətləmək istəyirsən hər yanı.

Həyat qəribədir. Bir gün özünə qürrələnib dırmaşırısan həyatın zirvələrinə. Bir gün ahıllaşıb, payını gözləyən uşaq kimi, gözləyirsən köçəcəyin günü, əbədi mənzilinə...

Belədir həyat. Bir gün elə, bir gün belə...

10.1980

YENƏ O TOY OLAYDI

Yenə o toy olaydı. Yayılıydı ətrafa qara zurnanın zil səsi. Çalınaydı cəngi. Dinlədikcə duyaydım özümü Koroğlunun, Babəkin nəvəsi.

Yenə o toy olaydı. Oturaydıq toyxanada, meydan ətrafında üz-üzə. Yad gözlərin görməməsi üçün xəlvəti, gizli-gizli baxaydıq bir-birimizə. Xoş arzular, diləklər sellər tək axaydı qəlbimizə...

Yenə cəsərlənib, tutub qolundan gətirəydim meydana, könül açan bir oynaq mahnıda süzəydim səninlə yan-yana, paxıllar da bizə baxaydı yana-yana...

Eh,..nə olaydı, kaş yenə o toy olaydı...

1981

QƏRİBƏ MÜQAYİSƏ

Onun yanında günahım varmış kimi utanırdım, sıxılırdım. Özümü zəif, heç nə duyurdum. Lakin, qəlbimdə şir tək güclü idim. Sanki, əgər o, mənə əmr etsə: – Get dağları düz elə, – düz eləyərdim. Gəlib daha nə əmrin var, – söyləyərdim.

Ayrılıb özümlə tək qalanda düşündüm... Bayaqqı halıma güldüm. Çünki, özümü bir nazik qızdan gücsüz, şirdən güclü sanırdım!..

07.1979

GÖZLƏRİMİN ÖNÜNDƏSƏN

Görən nədən, məlahətli mahnı eşidən kimi, elə hey, gözlərimin önündəsən. Nə cür mahnı olur olsun, istər şad, oynaq, istər qəmli, kədərli, hansı dildə olsa da – fərqi yoxdur, qarışib musiqiyə ürəyimə axırsan. Xəyalən qarşımda dayanıb, tellərini yanakı düzüb, gözlərini süzdürüb, məsum-məsum, elə hey, gözlərimə baxırsan.

Qəlbimə yatan bütün mahnıları sən mənə sevdirmisən. Nə qədər ki. dünyada musiqi var, həmişəlik qəlbimdəsən. Bəs haradan səninlə bu mahnılar arasında belə yaxınlıq, bu sirmi ya sehrmi?!.

Xeyr! Sən özün də könlümdə bir nəğməsən. Taleyimin kövrək, şirin, unudulmaz nəğməsisən...

07.1986

ELANLA SƏADƏT AXTARANLARA

Elan verib boyunu, qamətini, evini, təhsilini tərifləyib səadət axtaran subay xanım, bu yaşınadək nə zamansa düşünmüşdünmü həyatının sabahını? Sanırdın həmişə cavan olacağını, yaraşığı qalacağını. Yüz ölçdün, bir biçmədin, məclislərdə üzlər gördün, avtomobillərdə yollar keçdin. Gah aldandın, gah aldatdın, illər

keçdi, nəhayət yaş otuza çatanda əyləncə yuxusundan ayıldın. Hiss etdin səni axtaranların azaldığını, solduğunu, bir qədər qocaldığını... Şəhərlərə, qəzetlərə elan verdin: Mən səadətini axtarıram...

Artıq gec idi. Gecikmişdin! Səadətini heç özün də bilmədən, əyləncəli gecələrin birində anlamadan, dərk etmədən itirmişdin...

10.1985

SÖYLƏ, NEÇƏNCİ MƏHƏBBƏTİNƏM?

Demə "gülüm", demə ilk məhəbbətimdən. Niyə xatırlamırsan məktəbdəki uşaqlıq məhəbbətini? İlk məhəbbət kor olar, vaxtsız çiçək tez də solar. Onu unuttun, iş yerində təzə məhəbbətini tapdın. Dolandınız, aylandınız beş ay-on ay... Sevməkdən yorulmadın, sonra da institutda başqasına bənd oldun. Gəzdin onunla da, düşündün ki, bu dünyada ən xoşbəxt, ən ağıllı cüt-lüksüz. Üç il-beş il... Nəhayət, bir gün "xasiyyətiniz uyğun gəlmədiyindən", yadlaşib ayrıldınız.

Hələ neçə-neçə ehtiraslar, ötəri sevgilər... De, düzünü de, ey pəri, indi sənin görən neçənci məhəbbətinəm mən?..

07.1986

İNANMIRAM

Məndən sonra, inanmıram, sən dözmüsən, yalnız məni gözləmişən, inanmıram...

Yanıb, yenə kimi isə “eşq oduna” yaxmısan da, unudub olan görüşlərini “ilk görüşə” çıxmısan da, o bağ mənim, bu park sənin gəzmisən sən... Məndən sonra, mənə qədər guya “dözmüsən” sən?! İnanmıram... Özünü yorma əbəs andlarınla. Bəlkə də düz eləmişən, get yenə sev, sən belə yaranmısan.

1984

RƏNGLİ XANIM

O xanımın saçı rəngli, kirpiyi-qaşığı rəngli, gözlərinin altı rəngli, üstü rəngli, yanaq rəngli, dodaq rəngli. Dilindəki sözlər “rəngli”. Rəngli gözlərlə dünyanı süzür, hər şeyi rəngli görür, hər gün yeni bir rəng düşündür. Bəzəndə ki, hansısa “rəngin” xatirinə bir gün, bir ay, bir il özünü qurban edib həyatını rəngləyir. Rəngdən rəngə düşür, rənglərin təsirindən gah isinir, gah üşünür. Hər-dən-birdən taleyini xatırlayıb rəng axınında çaşıb qalır. O, al rəngli çiçək olmaq istəyir. Əfsus ki, özü anlamadan, insanların nəzərində könül açmayan, elə tutqun rənglərdən sonra çiçək deyil, təzək rəngi alır...

10.1986

GÖZƏLÇƏ

Çiçəkdən də rənglisən, fəsilər dəyişəndə çiçəklərin rəngi solar, sənin solmaz. Bircə burnun qalıb. Onu da rəngləsən kloundan fərqi olmaz. Belə “gözəllikdə” məqsədin nədi?

Geymişən donunu əyninə bərk-bərk sıxaraq, arxadan-öndən. Kəsdiribsən onu parça-parça hər tərəfdən. Lap feyziyab olur, səni bu cür seyr edən. Belə geyinməkdə istəyin nədi? Yoxsa bütün bunlar “könlündən keçənlərə” işarədi?!

Bilirəm, mənasızdı, sənə gülsək, ya nəsə desək. Eybi yox, tale özü sənə vaxtı yetişəndə, sözün deyəcək...

04.1987

HƏYAT BƏDBƏXTLƏRİ

Ey, öz-özünü aldadıb, həqiqətə kor baxıb, könlünə zor edib, şirin xəyala dalıb, sərvəti eşq ilahəsi anıb, gələcəyini xoşbəxt sanıb, sevməyib-sevilməyib, kiminsə, nəyinsə xatirinə, məqsəd naminə evlənənlər... Sizə nə ad vermək olar? Dünyanın ən bədbəxt insanları... Ağlısız Leyliləri, kor İbn-Səlamları...

Amma, belə “xoşbəxtlik” sözsüz, uzun çəkməyəcək, gec-tez ürəyinizi bulandıracaq. Günlərin bir günü, sinənizi bir gecikmiş məhəbbətin yangısı, alovu göynədəcək. Gizli-gizli yanacaqsız, od ilə su arasında qalacaqsız. Bax, o zaman bədbəxtliyinizi anacaqsız...

04.1986

GÖRÜŞƏNƏDƏK...

Neynim, qismət deyilmişsən mənə bu dünyada. Qalsın o dünyaya, vüsalına yetişmək...

Taleyazan yazısını belə yazıb. Qüssə yazıb, həsrət yazıb. Ağrısını, acısını indi verib, şirinliyi qalsın o dünyaya...

Nə vaxt ki, ruhum bu dönük dünyadan uzaqlaşdı, səbrlə, tələsmədən oturub kainatın dərinliyində gəlişini gözləyəcəyəm. Yerdəki iztirablarıma son qoyub, əbədiyyətdə həmişəlik mənim olmaq, ruhuna qovuşmaq üçün...

Nəbadə, məndən tez dünyanı tərk eləyib, yenə vəfasızlıq edəsən. Orda da olsa, əhdinə sadıq ol, məni gözlə. Çox qalmayıb aramızdakı bu hicranın axırına...

O dünyada görüşənədək...

1987

BU ŞƏHƏR

Bu şəhərə gəzməyə çıxmaq nahaqdır, nahaq. Hara getsən, hara baxsan yol boyu küçədə, parkda, addım-başı bir-birindən qəşəng, gözəllərə rast gəlirsən. Görən tək odlandırır səni, can alan baxışlar dağlayır qəlbini. Heç bilmirsən nə edəsən, hansını seçəsən, vurulduğunu hansına deyəsən? Acizlik, inamsızlıq imkan vermir bir qərar çıxarasan. Belə olanda adam az qalır ki, özünə, bu şəhəri gəzməyinə nifrət edəsən. Düşünəsən, həyatda əl yetməyən gör nələr var, nələr... İlahi, bu şəhərdə nə çoxdur, ürəkağrıdan gözəllər... Olmazdımı mən axtarıncə, onlardan bir ismətlisi özü məni sevəydi?..

Bu şəhərə gəzməyə çıxmaq nahaqdır, nahaq... Yaxşısı evdə oturub kitab oxumaq.

04.1987

ABI-HƏYAT ÇEŞMƏSİ

(oxuduğum orta məktəbə ithaf edirəm)

Bir gün, bir payız səhəri, sanki, Xızır tutub əlimdən mənə belə söylədi:

–Ey dünyadan bixəbər insan, mən səni nurlu dünyaya aparacağam. Orda nur çeşməsini görəcəksən. O çeşmədən doyunca iç. Nə qədər içsən, onu bil, yenə doymayacaqsan bu abi-həyat suyundan...

Öz dünyamı tanımırdım, o ki, qalsın nurlu dünya... Mən kim idim, nəçi idim, yeddi yaşım olardı, İskəndər də deyildim. Nə taxt-tacım, nə ad-sanım, nə də qoşunum var idi.

Getdim sadə bir binaya. Yerləşirdi burda nurlu dünya, nur çeşməsi. İçdim çeşmədən aramla. İçdim, içdim, hər içdikcə elə bildim kifayətli, bəsimdi. On il çəkdi nur dünyasına səfərim. Gələndə heç kəs idim, qayıdanda dünyanı fəth etmişdim...

Tərk edən kimi nurlu dünyanı heyfsləndim: düz deyibmiş böyük Xızır! Kaş ki, çox içəydim nur çeşməsindən. Doymadım, nə içmişəm, az içmişəm...

05.1982

ÖLKƏBOYU "ÇİN SƏDDLƏRİ" TİKƏNLƏR...

Hasarlar içində yaşayırıq – hər tərəfdə hasarlar... Nə yaxşı ki, heç olmasa göyün üzü açıqdır... Sağda hasar, solda hasar. Yollarda hasar...

Meşələr, göllər, dəniz də hasarlanıb, sərbəstlik yasaqlanıb. Dəniz qırağı divarların o tayında harınlar. Yol qırağı divarların arxasında kasıblar.

Bu məmur sahibkarlar, bu geniş səlahiyyətli, riyakar “əlahəzrətlər” qalın, uca, bər-bəzəkli hasarlarla kimi kimdən qoruyurlar? Yoxsa kimdən, nədən, yığdıqları haramdan utanırlar? Bütün ölkəboyu ucu-bucağı görünməyən “Çin səddləri” tikirlər...

Bu ürəkləri xoflu, dilləri yalan dolu balaca padşahlar, sonu bitməyən divarlarla kənarlaşıb, yadlaşıb özlərini “qara camaat”dan ayırırlar... Hər divarın bir sonu var, anlamırlar. Sanki əbədidirlər, yoxdu onlar üçün o sədlər boyda uçurumlar...

08.2013

TALANÇILAR DİYARI

Vətənim dönüb talançılar diyarına... Soyhasoydu... Athaatdı... Çaphaçapdı... Bu diyarın nefti bol olsa da, benzin baha, mazut baha... Olsa da yüz cür sərvəti, münbit torpağı, ərzaq baha, dərman baha... Hər şey baha... Burada bir dəfə qalxan qiymət, enməz bir daha...

Vəzifəsi, səlahiyyəti olanların kimin nədə gücü çatır camaata atır, çapır, əlinə düşəni soyur, talayır. Gəl ki, nə qədər soysa da, göz doymur... Yox insafı, puldu allahı, heç Allahdan da qorxmur...

İştahalı talançılar alırlar, yeyirlər, mənimsəyirlər zəiflərin haqqını. Sanki, bir yarış gedir kim çox taladı, bizə düşməyə ehtiyac yox, “içirlər” öz yurddaşlarının qanını... Hər birinin arxası var, qudası var, adamı var, tək zavallı xalqdan başqa..

Bir tərəfdə talançılar – vicdanına tüpürənlər, bir tərəfdə hər tikəsinə şükür edib sürünənlər...

Gözəl yurdum, sənin övladların görən nə zaman gözütox, haqqı tanıyan olacaqlar? Onların ac gözləri görən nə vaxt talanlardan doyaçaqlar?

Eh... Talançılar diyarı, acgözlər ölkəsi, çarəsizlər vətəni...

08.2015

ŞEİRLƏR

HİSSLƏR

Güldüm üzünə, niyə gülmədin,
Baxdım gözünə, niyə dinmədin?
Karsan, ya lalsan, söz dedim sənə
Qəlbimi üzmə, bir söz desənə...

05.1977

İlk sevgi əziz olur,
Ürək sevinclə dolur.
Bəsdir daha gözlədim
Sevgisiz ömür solur.

08.1977

Nə xəbər, gözəl qız, gülümsəyirsən?
Görürəm gizlicə məni süzürsən.
Qəlbinin səsinə güclə dözürsən,
Məni gələcəyəmi səsləyirsən?
Amma, onu bil ki, çox tələsirsən...

08.1978

“Məni sevirsənmi” sualının
İstəyirəm cavabını bilim.
Soruşmağa da utanır dilim
Heç olmasa gözlərimlə deyim.
Başqa çarə varmı ki, neyləyim...

09.1978

Gözlərdir gözləri dindirən,
Gözləri güldürən,
Qüssəni sildirən,
Gözlərdir sevgini bildirən...

07.1979

Sataşdı gözlərim gözlərinə–alışdı...
Ürəyim çırpındı, danışmağa çalışdı
Bacarmadı, utandı, gözlərim danışdı.
Baxdım sənə, hisslərin beynimə axışdı
Elə bildim, ətirli bir isti yağışdı...

04.1980

Ürəyim sənsiz darıxır,
Həyat mənasız görünür.
Gözlərim hayana baxır,
Qarşında tək səni görür.

09.1981

Gözəl çox
Hansında yox:
Sarı saçlar,
Ala gözlər,
Hilal qaşlar,
Mərmər sinə,
Şümal qıçlar...
Hansında var:
Sədaqət,

Bir az ismət,
Bir az abır,
Ağıl, səbir,
Bir az həya,
Bir az vəfa?..
Sevəm,
Gətirə ömrümə
Həmişəlik
Şadlıq, səfa!..

1991

Ayrılıqdan, ölümdən
Xəyanətdən, dönümdən
Usanıb öz-özümdən,
Qaçmaq istəyirəm
Bir özgə planetə
Dincimi almaq üçün...

06.1992

BİZƏ QAN VERİN...

Bizə qan gərəkdir, qan verin, qan...
Belə ömür sürməklə çox çəkmərik,
Öləsiyik ayaq üstə, quruca adımız qalıb.
Hələ ki, nə öləndənlik, nə də qalandan,
Qansızlaşmışıq, neçə vaxtdır yaşayırıq yalandan.
Keçmiş "ibn"ləri bu gün "ov", "yev", "yeviç" anırıq,

Anasız keçinərik,
"Dədə" siz yaşamağı qeyri-mümkün sanırıq.
İlahi, sən demə, yüz illərdir,
Yurda xəyanətdən qanımız yoxmuş,
Tamam qansızıq...
Bizə qan verin, qan... –
Farslara satılmış şahlarımızın,
Ruslara əyilmiş xanlarımızın qul qanından yox...
Cavanşirin qanından,
Uzun Həsən qanından...
Korşalmayan qeyrət gəlsin qanımıza.
Bizə qan verin, qan... -
Babəkin qanından,
Nəsiminin qanından...
Əmələndə dönməzlik yazılsın alnımıza.
Bizə qan verin, qan... –
Nadir şahın qanından,
Fatehlik qonsun ruhumuza
Bizə qan verin, qan....
Məhəmmədəmin qanından...
Ziya, nur yayılsın ağılımıza.
Bizə qan verin..!
Qanlanaq, ruhlanaq, canlanaq,
Mənliyimizə, kökümüzə qayıdaq...
Bəsdir yaşadığ belə,
Olan-qalan qanımız gör dönüb nəyə!..
Çıxartmaq! Boşaltmaq! Dəyişmək!
Bu qul qanından qurtulmaq gərək!..
E-hey!!!

E-he-hey!!!
Eşidirsiz?.. Ulu Tanrı,.. kömək edin!..
Millət gedir əldən...
Bizə qan verin!!!

04.1991

YOLKƏSƏN

Kimin atı harada çapır
Dalazlayır, qapır,
Yer qamarlayır.
Çəpərləyib çəpər çəkir.
Hasarlayır, divar tikir.
Ətrafındakı küçədən
Məngirləyir, yoldan kəsir.
Açgözlüklə yer oğurlayır.
Deyirəm, ay yolkəsən oğlu
yol kəsən!
Yoldan, küçədən
Zəbt elədiyini beş-on qarışı
Qəbrinəmi aparacaqsan?
Ay bədbəxt, Süleymana qalmayan
Sənə də qalmayacaq...
Bu dünyada sərvət üçün
Nə qədər çarpışsan da,
çalışsan da,
Küçələri, yolları kəsməklə
Ən böyük qazancın –
Öləndən sonra da yaddaşlarda

Qalası adın –
“YOLKƏSƏN – KÜÇƏKƏSƏN
filan-filan filankəs” olacaq...

05.2014

O BİR AN...

O payız axşamı,
o alagöz yoluma çıxdı.
Baxışlarımız bir anlığa qarşılaşdı.
Elə bildim gözümdə şimşək çaxdı.
O şimşəkdən bir qığılcım içimə axdı.
Yeddi qatımı yandırır ürəyimə çatdı.
Bu yanğıni söndürmək arzusu ilə
göynədi qəlbim titrək-titrək,
yayın bürküsündə su istəyən tək...
O gözəl çiçək, elə o andaca gözdən itdi,
bilmədim hayana getdi...
Nə dərdim, əgər o bircə an qurtarsaydı o dəm...
Daha ürəyimdə yurd salmazdı nə hicran,
nə kədər, nə qəm.
Günlər, aylar keçdi.
Amma, o bir an ürəyimdən köçmədi.
Böyüdü o bir an, böyüdü günbəgün...
Özü ilə yanaşı, özü boyda bir həsrət də böyütdü,
göyərtdi.
O bir anın yaratdığı həsrət, yanğı
bütün ömrümə bəs etdi...

01.1987

MÜNDƏRİCAT

Kiçik esselər

Azadlıq eşqi, yoxsa ilahi sevgisi?!	3
İnsan.....	6
Adi ruh	8
Tənha	9
Bu an... ..	12
Həyat.....	13
Həyat mənasızımı?	14
Sözün qüdrəti	15
Qazanılmış vicdan çatışmazlığı sindromu (QVÇS)	17
Ömrümüzü “yeyən” lotular	19
Səmimilik	21
Tanrıma... ..	22
Allah adamı.....	23
Allahımın bayramları	24
Ən çox sevdiyim üç dua.....	25
Qədər	27
İki şəkil – başlanğıc və son.....	28
Elegiya	29
Üzü axirətə.....	30
Təbrik edin!.....	34
Boş damarımız.....	34
“Yanıq Kərəm” – Kərəm niyə yanıq oldu?.....	37
Mənim millətim.....	39
Mənliyimizin milli natamamlığı.....	41
Fətəli xanın arzusu.....	43

Bütövsüzlük dərdi	45
Tək özünü yox, özümüzü sevmək mümkünmü?..	46
Keçmiş "babam"la söhbətim	49
Yekəbaşlıq	52
Əslində 30 avqust müstəqillik günüdür!.....	54
Biz "azeri" deyilik.....	56
Çanaqqala deyiləndə...	58
Şirvan	59
Yerfi silsiləsi	60
"Qubalı qız"lar	62
Dostuma elegiya.....	65
Ana dilim!	68
Vətənin oğlu ola bilən şair	72
Əsl yazıçı	75
Əvəzi olmayan vətəndaş şair	76
Sadə, səmimi, mehriban – Rafiq Tağı.....	79
Ad günün mübarək...	81
Pul düşükləri	82
Qadınlar dünyamızın gözəlliyidir.....	83
Can olaq.....	85
Həyatın mənası sevgidir	86
Sevilmək bəxtəvərlikdir...	87
Arxiv – sənəd anbarı deyil.....	89
Xilas yolumuz.....	90
Düşüncələr.....	92
Dəyərli ziyalımıza elegiya	94

Mənsur şeirlər

Uçmaq həsrəti.....	97
--------------------	----

Torpaq.....	97
Dünya	98
Günəş olmaq istəyirəm	98
Düşünə-düşünə.....	99
Nəğmələr.....	100
Bir gün elə, bir gün belə	100
Yenə o toy olaydı	101
Qəribə müqayisə	101
Gözlərimin önündəsən.....	102
Elanla səadət axtaranlara	102
Söylə, neçənci məhəbbətinəm?	103
İnanmıram.....	103
Rəngli xanım.....	104
Gözəlçə	104
Həyat bədbəxtləri.....	105
Görüşənədək.....	105
Bu şəhər	106
Abi-həyat çeşməsi	107
Ölkəboyu "Çin səddləri" tikənlər.....	107
Talançılar diyarı	108

Şeirlər

Hisslər	110
Bizə qan verin... ..	112
Yolkəsən	114
O bir an.....	115

Rövşən Yerfi
YERFİ SİLSİLƏSİ
(kiçik esselər)

Yığılmağa verilib: 10.05.2018

Çapa imzalanıb: 26.07.2018

Formatı 60x84 1/16,

Fiziki çap vərəqi 7,5

Tiraj 200

Bakı, Azərbaycan